

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 22ας Νοεμβρίου 2001 *

Στην υπόθεση T-139/98,

Amministrazione Autonoma dei Monopoli di Stato (AAMS), εκπροσωπούμενη από τους P. G. Ferri και τη D. Del Gaizo, avvocati dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον G. Marengo και την L. Rignataro, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

υποστηριζόμενης από την

Rothmans International Europe BV, με έδρα το Άμστερνταμ (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενη από τον S. Crosby, solicitor, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

και

JT International BV, πρώην R. J. Reynolds International BV, με έδρα το Hilversum (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενη από τους O. W. Brouwer, J.-N. Louis και T. Janssens, δικηγόρους, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

παρεμβαίνουσες,

που έχει ως αντικείμενο, κυρίως, την ακύρωση της απόφασης 98/538/ΕΚ της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 1998, σχετικά με διαδικασία κινηθείσα βάσει του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΚ (IV/36.010-F3 — Αυτόνομη Διοίκηση Κρατικών Μονοπωλίων — Amministrazione Autonoma dei Monopoli di Stato) (ΕΕ L 252, σ. 47), και, επικουρικώς, τη μείωση του ποσού του επιβληθέντος προστίμου,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από την P. Lindh, Πρόεδρο, και τους R. García-Valdecasas και J. D. Cooke, δικαστές,

γραμματέας: E. Sheehan, εισηγήτρια σε γραφείο δικαστή (référéndaire),

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 20ής Μαρτίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

- 1 Η παρούσα προσφυγή σκοπεί στην ακύρωση της αποφάσεως 98/538/ΕΚ της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 1998, σχετικά με διαδικασία κινηθείσα βάσει του άρθρου 86 της Συνθήκης ΕΚ (IV/36.010-F3 — Αυτόνομη Διοίκηση Κρατικών Μονοπωλίων — Amministrazione Autonoma dei Monopoli di Stato) (ΕΕ L 252, σ. 47, στο εξής: επίδικη απόφαση). Η ΑΑΜΣ είναι οργανισμός, ενσωματωμένος στη δημοσιονομική διοίκηση του ιταλικού κράτους, ο οποίος ασκεί, μεταξύ άλλων, δραστηριότητες παραγωγής, εισαγωγής, εξαγωγής και διανομής στο χονδρεμπόριο βιομηχανοποιημένων καπνών. Οι δραστηριότητες και η οργάνωση της ΑΑΜΣ καθορίζονται και ρυθμίζονται με το ιταλικό βασιλικό διάταγμα 2258, της 8ης Δεκεμβρίου 1927.
- 2 Κατόπιν τριών αιτήσεων, κατά την έννοια του άρθρου 3 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 008/01, σ. 25), που υποβλήθηκαν από τις επιχειρήσεις R. J. Reynolds Tobacco GmbH και R. J. Reynolds Tobacco Company SAE (τον Μάιο του 1996), από την επιχείρηση Rothmans International BV (τον Σεπτέμβριο του 1996) και από την επιχείρηση International Tobacco Company (τον Ιούνιο του 1997) (στο εξής: καταγγέλλουσες), η Επιτροπή, με το έγγραφο SG (97) D/1583, της 28ης Φεβρουαρίου 1997, απηύθυνε στην ΑΑΜΣ ανακοίνωση αιτιάσεων προκειμένου να εκτιμηθεί το συμβατό με το άρθρο 86 της Συνθήκης ορισμένων μορφών συμπεριφοράς της στον τομέα των τσιγάρων στην Ιταλία. Η ανακοίνωση αυτή αιτιάσεων εστάλη επίσης σε ορισμένες τρίτες επιχειρήσεις. Με έγγραφο της 19ης Μαΐου 1997, η ΑΑΜΣ διατύπωσε τις παρατηρήσεις της επί των αιτιάσεων τις οποίες η Επιτροπή έκρινε ότι έπρεπε να διατυπωθούν. Η R. J. Reynolds International BV και η Rothmans International BV κατέθεσαν επίσης γραπτές παρατηρήσεις οι οποίες ανακοινώθηκαν από την Επιτροπή στην ΑΑΜΣ στις 13 Ιουνίου 1997.

- 3 Η Επιτροπή, αφού άκουσε, στις 11 Ιουλίου 1997 την AAMS και τρίτους, κατά το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 και του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37), και έλαβε τις γραπτές παρατηρήσεις της AAMS της 25ης Ιουλίου 1997 επί της ακροάσεως αυτής, εξέδωσε την επίδικη απόφαση.

Η επίδικη απόφαση

- 4 Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, δυνάμει του άρθρου 45 του νόμου 907, της 17ης Ιουλίου 1942 (GURI αριθ. 199, της 28ης Μαΐου 1942), η AAMS διαθέτει αποκλειστικό δικαίωμα παραγωγής βιομηχανοποιημένου καπνού στο έδαφος του ιταλικού κράτους. Τόνισε ότι, κατά το χρονικό σημείο της εκδόσεως της επίδικης αποφάσεως, η AAMS παρήγε όχι μόνον τσιγάρα με δικό της σήμα, αλλά και τσιγάρα με σήματα της επιχειρήσεως Philip Morris. Υπογράμμισε επίσης ότι, κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, η AAMS είχε συνάψει με την επιχείρηση αυτή συμβάσεις παραγωγής βάσει αδείας και ότι, το 1995, η AAMS παρήγαγε περίπου 54 εκατομμύρια χιλιόγραμμα τσιγάρων, από τα οποία 40 εκατομμύρια χιλιόγραμμα με τα δικά της σήματα και 14 εκατομμύρια με τα σήματα της Philip Morris (αιτιολογική σκέψη 2 της επίδικης αποφάσεως).
- 5 Η Επιτροπή τόνισε ότι η εισαγωγή στην Ιταλία και το χονδρεμπόριο τσιγάρων προερχομένων από άλλα κράτη μέλη είχαν ελευθερωθεί με τον νόμο 724, της 10ης Δεκεμβρίου 1975 (GURI αριθ. 4, της 7ης Ιανουαρίου 1976), και ότι, κατά συνέπεια, επιτρέπεται η εισαγωγή μέσω αποθηκών διανομής που δεν ανήκουν στην AAMS. Παρατήρησε ότι, παρά την ελευθέρωση αυτή, όλα τα τσιγάρα κοινοτικής προέλευσης εξακολουθούν να εισάγονται στην Ιταλία από την AAMS, η οποία αναλαμβάνει επίσης τη διανομή τους στο χονδρεμπόριο βάσει συμφωνιών που συνάπτει η ίδια με αλλοδαπούς παραγωγούς (στο εξής: αλλοδαπές επιχειρήσεις) που επιθυμούν να πωλούν τα τσιγάρα τους στο ιταλικό έδαφος (αιτιολογική σκέψη 5 της επίδικης αποφάσεως).

6 Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η οργάνωση των υπηρεσιών διανομής και πωλήσεως ειδών μονοπωλίου και, επομένως, τσιγάρων διέπεται από τον νόμο 1293, της 22ας Δεκεμβρίου 1957 (*GURI* αριθ. 9, της 13ης Ιανουαρίου 1958), και ότι, δυνάμει αυτού του νόμου, οι εν λόγω υπηρεσίες παρέχονται από:

- α) τις κατά τόπον αρμόδιες υπηρεσίες επιθεωρήσεως, οι οποίες εποπτεύουν τις υπηρεσίες διανομής και πωλήσεως·
- β) τις πρωτογενείς μονάδες διανομής (στο εξής: αποθήκες πωλήσεως) που έχουν ως αποστολή την παραλαβή, την αποθήκευση και τη διανομή των προϊόντων προς τον σκοπό πωλήσεως. Οι αποθήκες πωλήσεως είναι, επιπλέον, επιφορτισμένες με την εισπραξη φόρου επί των πωλήσεων και την καταβολή τους στο δημόσιο ταμείο·
- γ) τα καταστήματα πωλήσεως των αποθηκών, τα οποία παραλαμβάνουν τα αποθεματοποιημένα στις αποθήκες πωλήσεως προϊόντα, αντί πληρωμής, και τα πωλούν στους εγκεκριμένους λιανοπωλητές·
- δ) τις δευτερογενείς μονάδες διανομής (στο εξής: αποθήκες χονδρικής πωλήσεως), που παραλαμβάνουν τα αποθεματοποιημένα στις αποθήκες πωλήσεως και τα καταστήματα πωλήσεως των αποθηκών εμπορεύματα, αντί πληρωμής, και τα πωλούν στους εγκεκριμένους λιανοπωλητές·
- ε) τους λιανοπωλητές (αιτιολογική σκέψη 6 της επίδικης αποφάσεως).

7 Η Επιτροπή διευκρίνισε ότι οι υπηρεσίες επιθεωρήσεως, οι αποθήκες πωλήσεως και τα καταστήματα πωλήσεως των αποθηκών αποτελούν τμήμα της ΑΑΜΣ, ότι η εκμετάλλευση των αποθηκών χονδρικής πωλήσεως έχει ανατεθεί σε ιδιώτες και ότι η

AAMS δεν είναι παρούσα στην αγορά λιανικής πώλησεως τσιγάρων (βλ. τις αιτιολογικές σκέψεις 7 έως 9 και 32 της επίδικης αποφάσεως). Προσέθεσε ότι η λιανική πώληση όλων των τσιγάρων στην Ιταλία αποτελεί το αντικείμενο μονοπωλίου, ότι η διαχείριση των καταστημάτων λιανικής πώλησεως προϊόντων καπνού ρυθμίζεται με διάταγμα και, ιδίως, από τις οδηγίες της AAMS και ότι, από την 1η Ιανουαρίου 1993, οι αλλοδαπές επιχειρήσεις είχαν τη δυνατότητα να αναθέσουν τη χονδρική διανομή των τσιγάρων τους στους επιχειρηματίες που κατέχουν «φορολογικές αποθήκες πώλησεως», οι οποίες χρησιμοποιούνται για την εμπορία των άλλων προϊόντων που υπόκεινται σε φορολόγηση (αιτιολογικές σκέψεις 31 και 32 της επίδικης αποφάσεως).

- 8 Προκειμένου να εξακριβωθεί αν η AAMS κατέχει δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης, η Επιτροπή έκανε διάκριση μεταξύ τριών αγορών προϊόντων και υπηρεσιών, που χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό αλληλεξαρτήσεως, οπότε η πολιτική που ακολουθείται στη μία από αυτές μπορεί να έχει αισθητές επιπτώσεις στις άλλες. Η πρώτη αγορά είναι αυτή των τσιγάρων που παρασκευάζονται στην Ιταλία ή σε άλλα κράτη μέλη και τα οποία προορίζονται να διανεμηθούν και να πωληθούν στο ιταλικό έδαφος (στο εξής: αγορά τσιγάρων). Η δεύτερη αγορά είναι αυτή των υπηρεσιών που αφορούν τη διανομή και την πώληση στο χονδρεμπόριο των προαναφερθέντων τσιγάρων (στο εξής: αγορά της χονδρικής διανομής). Η τρίτη αγορά είναι αυτή των υπηρεσιών που συνδέονται με τη λιανική πώληση των τσιγάρων (στο εξής: αγορά της λιανικής διανομής) (αιτιολογικές σκέψεις 22 έως 27 της επίδικης αποφάσεως).
- 9 Στη συνέχεια, η Επιτροπή θεώρησε ότι, από γεωγραφικής απόψεως, οι διαφορετικές αυτές αγορές αντιστοιχούν στο ιταλικό έδαφος για τους ακόλουθους λόγους:
- α) οι προτιμήσεις των Ιταλών καπνιστών είναι διαφορετικές από εκείνες των καπνιστών των άλλων υπολοίπων κρατών μελών·
 - β) οι τιμές λιανικής πώλησης των τσιγάρων διαφέρουν αισθητά από αυτές που εφαρμόζονται εντός των άλλων κρατών μελών·

- γ) προκειμένου να πληρούνται οι προϋποθέσεις που επιβάλλει η ισχύουσα ιταλική νομοθεσία, κάθε αλλοδαπός παραγωγός που επιθυμεί να πωλήσει τα προϊόντα του στην Ιταλία υποχρεούται να συσκευάζει τα τσιγάρα σε πακέτα που φέρουν τις απαιτούμενες προειδοποιήσεις (π.χ., «Το κάπνισμα βλάπτει σοβαρά την υγεία») στην ιταλική·
- δ) δεν υφίστανται παράλληλες εισαγωγές τσιγάρων στην Ιταλία (αιτιολογική σκέψη 28 της επίδικης αποφάσεως).
- 10 Από τα διάφορα αυτά στοιχεία η Επιτροπή συνεπέρανε ότι οι αγορές που πρέπει να ληφθούν υπόψη εν προκειμένω είναι οι ακόλουθες: η ιταλική αγορά τσιγάρων, η ιταλική αγορά χονδρικής διανομής και η ιταλική αγορά λιανικής διανομής (αιτιολογική σκέψη 29 της επίδικης αποφάσεως).
- 11 Στη συνέχεια, η Επιτροπή εκτίμησε τη θέση της ΑΑΜΣ στις αγορές αυτές. Πρώτον, όσον αφορά, την ιταλική αγορά τσιγάρων, διαπίστωσε ότι η αγορά αυτή χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη δυοπωλίου που απαρτίζουν η Philip Morris και η ΑΑΜΣ (οι οποίες κατέχουν το 94 % περίπου της εν λόγω αγοράς) και από την παρουσία άλλων επιχειρήσεων που κατέχουν περιθωριακά μερίδια αγοράς (αιτιολογική σκέψη 30 της επίδικης αποφάσεως).
- 12 Δεύτερον, όσον αφορά την ιταλική αγορά χονδρικής πωλήσεως, η Επιτροπή θεώρησε ότι η ΑΑΜΣ κατέχει δεσπίζουσα θέση στην αγορά αυτή. Παρά την ελευθέρωση των δραστηριοτήτων εισαγωγής και χονδρικής διανομής τσιγάρων, οι παραγωγοί προτίμησαν να συνεχίζουν να καταφεύγουν στο δίκτυο διανομής της ΑΑΜΣ για τη διακίνηση των προϊόντων τους στην Ιταλία. Κατά την Επιτροπή, ήταν, πράγματι, πολύ δύσκολο από οικονομικής απόψεως, για τις αλλοδαπές επιχειρήσεις, να δημιουργήσουν ένα ανεξάρτητο δίκτυο χονδρικής διανομής που να είναι αρκούντως εκτεταμένο και διακλαδωμένο. Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, στην αλληλουχία αυτή, οι αλλοδαπές επιχειρήσεις προέβαιναν συστηματικά στην επιλογή

να καταφεύγουν στην AAMS για τη διανομή των τσιγάρων στην Ιταλία. Η Επιτροπή τη χαρακτήρισε επίσης ως «υποχρεωτικό εταίρο» για τις αλλοδαπές επιχειρήσεις, διότι κατέχει εν τοις πράγμασι μονοπωλιακή θέση. Επιπλέον, δεν ήταν δυνατό για τις επιχειρήσεις αυτές να αναθέτουν τη χονδρική διανομή των τσιγάρων τους στους εμπορικούς φορείς κατόχους φορολογικών αποθηκών, διότι οι φορείς αυτοί θα προσέκρουαν σε ανυπέρβλητα οικονομικά εμπόδια. Συγκεκριμένα, η ιταλική νομοθεσία απαιτεί, πρώτον, τα βιομηχανοποιημένα καπνά να διατηρούνται σε ξεχωριστούς χώρους από εκείνους που προορίζονται για την αποθήκευση άλλων προϊόντων υποκειμένων σε ειδικούς φόρους καταναλώσεως, πράγμα το οποίο υποχρέωνε τους ενδιαφερομένους να πραγματοποιήσουν σημαντικές επενδύσεις. Δεύτερον, οι λιανοπωλητές τσιγάρων διαφοροποιούνται σαφώς από τους πελάτες των άλλων προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους καταναλώσεως, οπότε θα έπρεπε να δημιουργηθεί μια νέα διάρθρωση για τη μεταφορά και τη διανομή που θα προσέφερε εξάλλου καμία λειτουργική συνέργεια με την υφιστάμενη διάρθρωση για τη διανομή. Τρίτον, το μερίδιο αγοράς που κατέχουν οι αλλοδαποί παραγωγοί (με εξαίρεση τη Philip Morris, που συνδέεται με την AAMS μέσω συμβάσεων αδειάς εκμεταλλεύσεως) είναι εξαιρετικά μικρό (περίπου 7 %) και δεν συνιστά επομένως επαρκές οικονομικό κίνητρο για τις επιχειρήσεις που θα επιθυμούσαν να επιδοθούν σ' αυτή τη δραστηριότητα χονδρικής διανομής προϊόντων καπνού, ανταγωνιζόμενες την AAMS. Επιπλέον, οι λιανοπωλητές δεν θα είχαν κανένα συμφέρον να εφοδιάζονται από διαφορετικό χονδρέμπορο, αν αυτός μπορεί να τους προμηθεύσει ένα ελάχιστο μόνο μέρος των τσιγάρων που χρειάζονται (αιτιολογική σκέψη 31 της επίδικης αποφάσεως).

- 13 Η Επιτροπή τόνισε ότι η AAMS δεν είναι παρούσα στην αγορά λιανικής πωλήσεως τσιγάρων (αιτιολογική σκέψη 32 της επίδικης αποφάσεως).
- 14 Η Επιτροπή έκρινε ότι η AAMS εκμεταλλεύεται καταχρηστικά τη δεσπόζουσα θέση που κατέχει στην αγορά της χονδρεμπορικής διανομής τσιγάρων. Έκανε διάκριση μεταξύ δύο μορφών συμπεριφοράς της AAMS:

- της συνάψεως στερεότυπης συμβάσεως διανομής με ορισμένες επιχειρήσεις παραγωγής τσιγάρων, δυνάμει της οποίας οι εν λόγω επιχειρήσεις αναθέτουν στην AAMS το έργο της εισαγωγής και της χονδρεμπορικής διανομής στο ιταλικό έδαφος των τσιγάρων που παρασκευάζουν σε άλλο κράτος μέλος·

- ορισμένων μονομερών συμπεριφορών της ΑΑΜΣ που αφορούν τα τσιγάρα τα οποία παρασκευάζονται σε άλλο κράτος μέλος και, στη συνέχεια, εισάγονται στην Ιταλία (αιτιολογική σκέψη 12 της επίδικης αποφάσεως).

Ρήτρες της συμβάσεως διανομής

- 15 Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η ΑΑΜΣ καθιέρωσε μια στερεότυπη σύμβαση για τη χονδρεμπορική διανομή στην Ιταλία (στο εξής: σύμβαση διανομής) των τσιγάρων που παρασκευάζονται σε άλλο κράτος μέλος από αλλοδαπή επιχείρηση, της οποίας η τελευταία τροποποίηση, που χρονολογείται από το 1993, ήταν διάρκειας πέντε ετών (αιτιολογική σκέψη 13 της επίδικης αποφάσεως).
 - 16 Παρατήρησε ότι το κείμενο της συμβάσεως διανομής είχε καταρτιστεί μονομερώς από την ΑΑΜΣ και οι αλλοδαπές επιχειρήσεις δεν είχαν καμία δυνατότητα να διαπραγματευθούν τις διάφορες ρήτρες της ούτε να προτείνουν τροποποιήσεις που να λαμβάνουν υπόψη την άποψή τους ή τα ειδικά τους συμφέροντα. Κατά την Επιτροπή, οι επιχειρήσεις αυτές βρίσκονται σε κατάσταση απόλυτης εξαρτήσεως έναντι της ΑΑΜΣ και είναι αναγκασμένες να αποδέχονται πλήρως τις ρήτρες που αυτή επιβάλλει, πράγμα που της καθιστά δυνατό να ελέγχει τις ανταγωνιστικές τους πρωτοβουλίες και, ενδεχομένως, να αντιτίθεται σ' αυτές προκειμένου να προστατεύσει τις πωλήσεις της (αιτιολογική σκέψη 14 της επίδικης αποφάσεως).
- Η ρήτρα σχετικά με το χρονικό όριο για την εισαγωγή νέων σημάτων τσιγάρων στην αγορά
- 17 Η Επιτροπή παρατήρησε ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, της συμβάσεως διανομής προβλέπει ότι η ΑΑΜΣ μπορεί να επιτρέψει στις αλλοδαπές επιχειρήσεις να εισάγουν νέα σήματα μόνο δύο φορές το χρόνο και υποστήριξε ότι η ρήτρα αυτή περιορίζει επομένως τη δυνατότητα των επιχειρήσεων αυτών να εισάγουν νέα

σήματα τσιγάρων στην ιταλική αγορά κατά το χρονικό σημείο που θεωρούν σκοπιμότερο (αιτιολογική σκέψη 35 της επίδικης αποφάσεως).

— Η ρήτρα που αφορά τις μέγιστες ποσότητες νέων σημάτων τσιγάρων που μπορούν να εισαχθούν στην αγορά

- 18 Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι η παράγραφος 5 του παραρτήματος Β της συμβάσεως διανομής ορίζει ότι οι ποσότητες που αντιστοιχούν στα νέα σήματα τσιγάρων που εισάγονται στην αγορά δεν μπορούν να υπερβαίνουν τα 5 000 χιλιόγραμμα και ότι η παράγραφος 6 του ίδιου παραρτήματος προβλέπει ότι, στη διάρκεια του πρώτου έτους, οι παραγγελίες της AAMS πρέπει να αντιστοιχούν σε εκείνες του προηγούμενου μήνα. Έκρινε ότι οι διατάξεις αυτές στερούν την αλλοδαπή επιχείρηση από τη δυνατότητα να καθορίζει ελεύθερα τους όρους και τις λεπτομέρειες εισαγωγής ενός νέου προϊόντος, περιλαμβανομένων και των ποσοτήτων του προϊόντος που θα κυκλοφορήσει στην αγορά κατά τον χρόνο της εν λόγω εισαγωγής. Προσέθεσε ότι οι καθορισθείσες ποσότητες είναι τελείως ανεπαρκείς σε σχέση με τις απαιτήσεις για την εισαγωγή ενός νέου προϊόντος στην ιταλική αγορά. Η Επιτροπή υπογράμμισε ότι τα τσιγάρα της AAMS και εκείνα που παράγονται με σχετική άδεια δεν υπόκεινται σ' αυτόν τον ποσοτικό περιορισμό και ότι, κατά συνέπεια, των αλλοδαπών επιχειρήσεων αποτελούν αντικείμενο αδικαιολόγητης δυσμενούς διακρίσεως σε σχέση προς αυτά που παράγονται από την AAMS (αιτιολογικές σκέψεις 36 και 37 της επίδικης αποφάσεως).

— Η ρήτρα που αφορά τις ανώτατες μηνιαίες ποσότητες εισαγωγής τσιγάρων στην αγορά

- 19 Η Επιτροπή έκρινε ότι η ρήτρα που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του παραρτήματος Β της συμβάσεως διανομής, κατά την οποία οι ποσότητες τσιγάρων της αλλοδαπής επιχείρησης που πρόκειται να διατεθούν στην ιταλική αγορά πρέπει να είναι ανάλογες με τις ποσότητες που πωλήθηκαν τον προηγούμενο μήνα, περιορίζει την ελευθερία της επιχείρησης αυτής να αποφασίζει για τις ποσότητες των προϊόντων που προορίζονται για διάθεση στην αγορά. Εξέθεσε ότι η ρήτρα αυτή δεν

δικαιολογείται από αντικειμενικές ανάγκες προστασίας ενδεχομένως θεμιτών οικονομικών ή/και εμπορικών συμφερόντων της AAMS. Συναφώς, τόνισε ότι η AAMS διαθέτει ένα μεγάλων διαστάσεων δίκτυο διανομής που της επιτρέπει να ανταποκρίνεται θετικά σε ενδεχόμενες αιτήσεις αυξήσεως των ποσοτήτων διανομής εκ μέρους των αλλοδαπών επιχειρήσεων, χωρίς να χρειάζεται να ενισχύσει την υποδομή διανομής που διαθέτει. Η ικανότητα διανομής της AAMS είναι, πράγματι, της τάξεως των 102 εκατομμυρίων χιλιογράμμων τσιγάρων ετησίως, ενώ οι πραγματικές ανάγκες της ιταλικής αγοράς είναι περίπου 90 εκατομμύρια χιλιόγραμμα. Επιπλέον, σημείωσε ότι η εν λόγω ρήτρα δεν φαίνεται να δικαιολογείται από την ανάγκη εξασφάλισης μιας αντιστοιχίας μεταξύ των ποσοτήτων αλλοδαπών τσιγάρων που εισάγονται στο δίκτυο διανομής της AAMS και της πραγματικής ικανότητας απορροφήσεως της αγοράς. Η αλλοδαπή επιχείρηση δεν έχει κανένα συμφέρον να εισάγει σ' αυτό το δίκτυο ποσότητες τσιγάρων που υπερβαίνουν εκείνες τις οποίες μπορεί να απορροφήσει πράγματι η αγορά, εφόσον έχει την υποχρέωση να αποσύρει, με δικά της έξοδα, όλες τις ποσότητες τσιγάρων οι οποίες έμειναν, για μεγάλο χρονικό διάστημα, χωρίς να πωληθούν στις αποθήκες πωλήσεως της AAMS. Επιπλέον, όταν τα τσιγάρα της παραμένουν για πολύ καιρό αποθεματοποιημένα στις αποθήκες πωλήσεως, η αλλοδαπή επιχείρηση οφείλει να τα αντικαταστήσει με άλλα πιο πρόσφατης παραγωγής. Τέλος, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι τα τσιγάρα που παράγει η AAMS, με δικά της σήματα ή με άδεια, δεν υπόκεινται σε ανάλογους περιορισμούς και απολαύουν, ως εκ τούτου, αισθητού ανταγωνιστικού πλεονεκτημάτος σε σχέση με τα τσιγάρα που παράγονται στο εξωτερικό (αιτιολογικές σκέψεις 38 έως 40 της επίδικης αποφάσεως).

— Η ρήτρα που αφορά την αύξηση των προς εμπορία ανώτατων μηνιαίων ποσοτήτων τσιγάρων

- 20 Η Επιτροπή απάντησε ότι το άρθρο 2, παράγραφος 5, της συμβάσεως διανομής προβλέπει ότι η αλλοδαπή επιχείρηση μπορεί να ζητήσει από την AAMS να αυξήσει την ποσότητα των τσιγάρων που προορίζονται για διάθεση στην ιταλική αγορά, πλην όμως η δυνατότητα αυτή υπόκειται σε τριπλό περιορισμό που θίγει σοβαρά την ανταγωνιστική ελευθερία των αλλοδαπών επιχειρήσεων. Πρώτον, η αύξηση υπόκειται στη συγκατάθεση της AAMS. Δεύτερον, μπορούν να επιτρέπονται μόνον αυξήσεις που δεν υπερβαίνουν το 30 % της «μηνιαίας επιτρεπόμενης παραγγελίας». Τρίτον, η έγκριση αυξήσεως υποχρεώνει την αλλοδαπή επιχείρηση να καταβάλει αυξημένη αμοιβή διανομής που υπολογίζεται, όχι σε σχέση με τις «επιπλέον» ποσότητες, αλλά με βάση το σύνολο των πωληθέντων τσιγάρων. Κατά την Επιτροπή, ο περιορισμός των αυξήσεων σε 30 % της «μηνιαίας επιτρεπόμενης παραγγελίας» πλήττει σοβαρά την ανταγωνιστική ικανότητα των αλλοδαπών επιχειρήσεων

εμποδίζοντάς τες να προσαρμόζονται πλήρως στη ζήτηση που υπάρχει στην ιταλική αγορά και τα αποτελέσματά του είναι ιδιαίτερα επιζήμια στις περιπτώσεις των τσιγάρων των οποίων οι πωλήσεις έχουν ιδιαίτερα έντονο εποχιακό χαρακτήρα. Επιπλέον, η υποχρέωση, σε περίπτωση αυξήσεως, καταβολής στην AAMS μιας πρόσθετης αμοιβής, που υπολογίζεται επί του συνόλου των πωλούμενων ποσοτήτων, δεν δικαιολογείται, διότι η αμοιβή της διανομής καθορίζεται με τέτοιο τρόπο ώστε το ύψος της να μειώνεται σταδιακά κατά τον βαθμό που αυξάνονται οι πωλούμενες ποσότητες (αιτιολογικές σκέψεις 41 έως 44 της επίδικης αποφάσεως).

— Οι ρήτρες που αφορούν την παρουσίαση των τσιγάρων και τον έλεγχό τους

- 21 Η Επιτροπή διαπίστωσε ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, της συμβάσεως διανομής υποχρεώνει την αλλοδαπή επιχείρηση να επιθέσει τη σφραγίδα Monital (συντομογραφία του «Ιταλικά Μονοπώλια») σε κάθε τσιγάρο που προορίζεται για πώληση στην ιταλική αγορά. Εκτίμησε ότι η υποχρέωση αυτή δεν φαίνεται να δικαιολογείται από την ανάγκη διακρίσεως μεταξύ των τσιγάρων της νόμιμης αγοράς και αυτών του λαθρεμπορίου, αλλά αποτελεί μια μορφή διαφημίσεως της AAMS που πραγματοποιείται μέσω του προϊόντος ενός ανταγωνιστή και μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση στον καταναλωτή ως προς την ταυτότητα του παραγωγού των εν λόγω τσιγάρων. Η Επιτροπή θεώρησε επίσης ότι οι έλεγχοι που προβλέπονται στο άρθρο 5 της συμβάσεως δεν μπορούν να θεωρηθούν απαραίτητοι για τη διασφάλιση της τηρήσεως της ισχύουσας νομοθεσίας, ότι, επομένως, δεν είναι δικαιολογημένοι και ότι η AAMS δεν μπορεί να απαιτεί από την αλλοδαπή επιχείρηση κατ' αποκοπήν πληρωμή για κάθε συσκευασία του κάθε σήματος ως αμοιβή για τους ελέγχους αυτούς. Οι εν λόγω έλεγχοι έχουν ως αποτέλεσμα να καθυστερούν αδικαιολόγητα την εισαγωγή νέων σημάτων αλλοδαπής προελεύσεως τσιγάρων στην ιταλική αγορά (αιτιολογικές σκέψεις 45 και 46 της επίδικης αποφάσεως).

Καταχρηστικές πρακτικές

- 22 Η Επιτροπή τόνισε ότι η AAMS αρνήθηκε επανειλημμένα να χορηγήσει στις αλλοδαπές επιχειρήσεις τις αυξήσεις των ποσοτήτων των προς εμπορία εισαγομένων τσιγάρων τις οποίες ζητούσαν κατ' εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 5, της

συμβάσεως διανομής και ότι η συμπεριφορά αυτή είχε ως αποτέλεσμα να εμποδίσει τις αλλοδαπές επιχειρήσεις να διαθέσουν στην ιταλική αγορά τις ποσότητες τσιγάρων που έκριναν σκόπιμες και, ως εκ τούτου, αποδυνάμωσε την ανταγωνιστική τους θέση (αιτιολογική σκέψη 47 της επίδικης αποφάσεως).

- 23 Η Επιτροπή διαπίστωσε επίσης ότι οι επιθεωρητές της AAMS που έχουν τις αποθήκες πωλήσεως υιοθετούν συμπεριφορές που δεν επιβάλλονται ούτε από την ισχύουσα νομοθεσία ούτε από καμία συμβατική διάταξη και τείνουν να ευνοήσουν τα εγχώρια τσιγάρα και να περιορίσουν τις πωλήσεις των εισαγόμενων τσιγάρων. Το περιοριστικό αποτέλεσμα των συμπεριφορών αυτών είναι ιδιαίτερα σημαντικό στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η AAMS επέβαλε στις αποθήκες πωλήσεως την τήρηση ποσοστώσεων πωλήσεως που εφαρμόζονται στα τσιγάρα της AAMS και σε εκείνα των αλλοδαπών επιχειρήσεων. Επιπλέον, οι επιθεωρητές της AAMS υιοθέτησαν έναντι των λιανοπωλητών μια συμπεριφορά που δεν επιβάλλεται ούτε από την ισχύουσα νομοθεσία ούτε από καμία συμβατική διάταξη η οποία τείνει στο να ευνοηθούν τα τσιγάρα της AAMS και να περιοριστούν οι πωλήσεις των εισαγόμενων τσιγάρων (αιτιολογικές σκέψεις 48 έως 53 της επίδικης αποφάσεως).
- 24 Βάσει αυτών των διαπιστώσεων, η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση, οι διατάξεις της οποίας έχουν ως εξής:

«Άρθρο 1

Εκμεταλλεύομενη τη δεσπόζουσα θέση της στην ιταλική αγορά χονδρικής διανομής τσιγάρων, η [AAMS] εφάρμοσε καταχρηστικές πρακτικές αποσκοπώντας να προστατεύσει τη θέση της στην ιταλική αγορά τσιγάρων, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 86 της συνθήκης ΕΚ, με ρήτρες που περιελίφθησαν στις συμβάσεις διανομής και που αναφέρονται στο άρθρο 2, και με μονομερείς πρακτικές που αναφέρονται στο άρθρο 3.

Άρθρο 2

Οι ρήτρες που επιβλήθηκαν καταχρηστικά από την AAMS στις στερεότυπες συμβάσεις διανομής είναι οι ακόλουθες:

- α) ρήτρα σχετικά με την προθεσμία εισαγωγής νέων σημάτων τσιγάρων στην αγορά (άρθρο 1, παράγραφος 3)·
- β) ρήτρα σχετικά με τις μέγιστες ποσότητες των νέων σημάτων τσιγάρων που μπορούν να εισαχθούν στην αγορά (παράρτημα Β, παράγραφοι 5 και 6)·
- γ) ρήτρα σχετικά με τις μέγιστες μηνιαίες ποσότητες τσιγάρων που μπορούν να κυκλοφορήσουν στην αγορά (παράρτημα Β, παράγραφος 2)·
- δ) ρήτρα σχετικά με την αύξηση των μηνιαίων ποσοτήτων τσιγάρων που μπορούν να διατίθενται στην αγορά (άρθρο 2, παράγραφοι 5 και 6)·
- ε) ρήτρα σχετικά με την επίθεση της σφραγίδας Monital στα τσιγάρα (άρθρο 4)·
- στ) ρήτρα σχετικά με τους ελέγχους στα τσιγάρα (άρθρο 5).

Άρθρο 3

Οι μονομερείς καταχρηστικές πρακτικές που επιβάλλονται από την ΑΑΜΣ είναι οι ακόλουθες:

- α) να μην επιτραπούν αυξήσεις των μηνιαίων ποσοτήτων εισαγόμενων τσιγάρων, που ζητήθηκαν από αλλοδαπές επιχειρήσεις σύμφωνα με τις συμβάσεις διανομής·
- β) συμπεριφορές που αφορούν αποθήκες και λιανοπωλητές, με σκοπό να προωθηθούν τα εγχώρια τσιγάρα και να περιορισθούν οι πωλήσεις των αλλοδαπών.

Άρθρο 4

Η ΑΑΜΣ παύει αμέσως τις παραβάσεις που αναφέρονται στα άρθρα 2 και 3, εφόσον δεν τις έχει ήδη παύσει. Ειδικότερα, η ΑΑΜΣ τροποποιεί τις ρήτρες των συμβάσεων διανομής που αναφέρονται στο άρθρο 2, κατά τρόπο ώστε να καταργηθούν οι καταχρηστικές πρακτικές που διαπιστώθηκαν στην παρούσα απόφαση. Οι νέες συμβάσεις διανομής κοινοποιούνται στην Επιτροπή.

Άρθρο 5

Η ΑΑΜΣ απέχει από τη συνέχιση ή την επανάληψη των πρακτικών που περιγράφηκαν στα άρθρα 2 και 3 και απέχει από οποιαδήποτε πρακτική έχει ισοδύναμο αποτέλεσμα.

Για τον σκοπό αυτό, η AAMS, για περίοδο τριών ετών από της ημερομηνίας κοινοποίησης της παρούσας απόφασης, διαβιβάζει στην Επιτροπή εντός των δύο μηνών που προηγούνται του τέλους κάθε ημερολογιακού έτους, έκθεση σχετικά με το προηγούμενο έτος, όπου αναφέρονται οι ποσότητες αλλοδαπών τσιγάρων που διανεμήθηκαν από την AAMS καθώς και οποιαδήποτε ενδεχόμενη άρνηση (ολική ή μερική) για τη διανομή των τσιγάρων αυτών.

Άρθρο 6

Για τις πρακτικές που αναφέρονται στα άρθρα 2 και 3, επιβάλλεται στην AAMS πρόστιμο ύψους 6 000 000 ECU.

[...]».

Διαδικασία

- 25 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 7 Σεπτεμβρίου 1998, η AAMS άσκησε την παρούσα προσφυγή.
- 26 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 15 Φεβρουαρίου 1999, η Rothmans International Europe BV ζήτησε να παρέμβει στη δίκη υπέρ της καθής.

- 27 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 23 Φεβρουαρίου 1999, η JT International BV ζήτησε επίσης να παρέμβει στη δίκη υπέρ της καθής.
- 28 Με διάταξη της 6ης Ιουλίου 1999 του Προέδρου του πέμπτου τμήματος του Πρωτοδικείου επιτράπηκε στις δύο αυτές εταιρίες να παρέμβουν στη δίκη υπέρ της καθής.
- 29 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (πέμπτο τμήμα) προχώρησε στην προφορική διαδικασία. Στο πλαίσιο των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας, κάλεσε τους διαδίκους να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα και να απαντήσουν σε ορισμένες γραπτές ερωτήσεις πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση, πράγμα που έπραξαν οι διάδικοι.
- 30 Οι διάδικοι αγόρευαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις που έθεσε το Πρωτοδικείο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 20ής Μαρτίου 2001.

Αιτήματα των διαδίκων

- 31 Η ΑΑΜΣ ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- κυρίως, να ακυρώσει την επίδικη απόφαση·
 - επικουρικώς, να μειώσει το ποσό του προστίμου·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

32 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την AAMS στα δικαστικά έξοδα.

33 Η Rothmans International Europe BV, παρεμβαίνουσα, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·

— να καταδικάσει την AAMS στα δικαστικά έξοδα που αφορούν την παρέμβασή της.

34 Η JT International BV, παρεμβαίνουσα, ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

- να αυξήσει σημαντικά το ποσό του προστίμου·
- να καταδικάσει την ΑΑΜΣ στα δικαστικά έξοδα, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων των παρεμβαινουσών.

Επί των κυρίων αιτημάτων, με τα οποία επιδιώκεται η ακύρωση της επίδικης αποφάσεως

35 Προς στήριξη των αιτημάτων της για ακύρωση, η ΑΑΜΣ προβάλλει ένα και μόνο λόγο που αντλείται από παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης και από την ύπαρξη πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως ως προς:

- τον προσδιορισμό της σχετικής γεωγραφικής αγοράς·
- την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως, στην ιταλική αγορά, της χονδρικής διανομής τσιγάρων·
- τα περιοριστικά αποτελέσματα ορισμένων ρητρών της συμβάσεως διανομής·
- τις μονομερείς καταχρηστικές πρακτικές.

Επί του πρώτου σκέλους του λόγου που αντλείται από τη φερόμενη πλάνη εκτιμήσεως της σχετικής γεωγραφικής αγοράς

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 36 Η AAMS αμφισβητεί το βάσιμο του προσδιορισμού της σχετικής γεωγραφικής αγοράς που καθορίστηκε με την επίδικη απόφαση. Πρώτον, τα στοιχεία που έλαβε υπόψη η Επιτροπή για να απομονώσει την ιταλική αγορά από τη λοιπή ευρωπαϊκή αγορά είναι ανεπαρκή και πολύ γενικά. Οι διαφορετικές συνήθειες των καταναλωτών που συνδέονται με παραδόσεις, προτιμήσεις και εγχώριες συνήθειες αποτελούν σχετικώς γενικευμένο φαινόμενο και δεν είναι χαρακτηριστικό των προϊόντων καπνού. Κατά συνέπεια, είναι δύσκολο, βάσει αυτών των στοιχείων, να βρεθούν στην Ευρώπη αγορές ευρύτερες των εθνικών εδαφών. Δεύτερον, η προσφεύγουσα εκλήσεται για το ότι διατάξεις περί επισημάνσεως που επιβάλλονται από κοινοτική οδηγία «προσδιορίζουν την εγχώρια αγορά και έχουν, κατά συνέπεια, ως αποτέλεσμα να χαρακτηρίζουν την ευρωπαϊκή αγορά». Τα επιχειρήματα επομένως που επικαλείται η Επιτροπή αντιβαίνουν προς αυτή ταύτη την έννοια της κοινής αγοράς και προς τον σκοπό εναρμονίσεως της οδηγίας 89/622/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 1989, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με τη σήμανση των προϊόντων καπνού (ΕΕ L 359, σ. 1).
- 37 Η Επιτροπή και οι παρεμβαίνουσες υποστηρίζουν ότι τα επιχειρήματα της AAMS δεν μπορούν να θέσουν υπό αμφισβήτηση το βάσιμο του προσδιορισμού της σχετικής γεωγραφικής αγοράς. Επισημαίνουν ότι η AAMS δεν αμφισβητεί τις πραγματικές διαπιστώσεις που περιέχει η επίδικη απόφαση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 38 Επιβάλλεται, κατ' αρχάς, η διαπίστωση ότι η επίδικη απόφαση ορίζει τις αγορές των οικείων προϊόντων και υπηρεσιών ως τις αγορές των τσιγάρων που παράγονται στην Ιταλία ή σε άλλα κράτη μέλη, των υπηρεσιών που αφορούν τη χονδρική διανομή και τη λιανική πώληση αυτών των τσιγάρων, ενώ η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί το βάσιμο αυτών των ορισμών.
- 39 Στη συνέχεια, όσον αφορά την οικεία γεωγραφική αγορά, κατά πάγια νομολογία η αγορά αυτή πρέπει να οριοθετείται προς καθορισμό του αν η επίμαχη επιχείριση κατέχει δεσπόζουσα θέση εντός της Κοινότητας ή εντός σημαντικού τμήματος αυτής. Ο ορισμός της γεωγραφικής αγοράς, επομένως, εξαρτάται, όπως και ο ορισμός της αγοράς των προϊόντων, από οικονομικές εκτιμήσεις. Η γεωγραφική αγορά μπορεί επομένως να οριστεί ως η επικράτεια της οποίας όλοι οι επιχειρηματίες βρίσκονται σε παρεμφερείς συνθήκες ανταγωνισμού, όσον αφορά ακριβώς τα σχετικά προϊόντα. Ουδόλως απαιτείται να είναι απολύτως ομοιογενείς οι αντικειμενικές συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρηματιών. Αρκεί να είναι παρεμφερείς ή επαρκώς ομοιογενείς (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1978, 27/76, United Brands κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 75, σκέψη 44, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Οκτωβρίου 1994, T-83/91, Tetra Pak κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-755, σκέψη 91). Επιπλέον, η αγορά αυτή μπορεί να περιορίζεται σε ένα μόνο κράτος μέλος (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 28).
- 40 Κατά την αιτιολογική σκέψη 28 της επίδικης αποφάσεως, οι τρεις αγορές των οικείων προϊόντων και υπηρεσιών (βλ. ανωτέρω σκέψη 36) αντιστοιχούν, από γεωγραφικής απόψεως, στο ιταλικό έδαφος. Από την επίδικη απόφαση, καθώς και από την ενώπιον του Πρωτοδικείου δικογραφία, προκύπτει ότι η AAMS παρέσχε τις προβλεπόμενες από τη σύμβαση διανομής υπηρεσίες αποκλειστικά στην Ιταλία και ότι δεν ήταν παρούσα, ούτε ως παραγωγός ούτε ως διανομέας τσιγάρων, στις αγορές των άλλων κρατών μελών. Επιπλέον, η AAMS δεν αμφισβητεί ότι, κατά την έκδοση της επίδικης αποφάσεως, ήταν ο μοναδικός επιχειρηματίας παρών στην ιταλική αγορά χονδρικής πωλήσεως τσιγάρων και ότι βρισκόταν από πολλά έτη στην κατάσταση του εν τοις πράγμασι μονοπωλίου στην αγορά αυτή. Οι περιστάσεις

αυτές αρκούν, αφεαυτών, για να επιβεβαιώσουν την ανάλυση στην οποία προέβη η Επιτροπή με την επίδικη απόφαση όσον αφορά τον προσδιορισμό της γεωγραφικής αγοράς και για να απορριφθούν τα εν προκειμένω επιχειρήματα της AAMS.

- 41 Επιπλέον, ο προσδιορισμός της γεωγραφικής αγοράς στον οποίο προέβη η επίδικη απόφαση επιβεβαιώνεται από ορισμένα άλλα μη αμφισβητούμενα περιστατικά που προκύπτουν από την απόφαση αυτή και τα οποία αποδεικνύουν την ειδική φύση αυτής της αγοράς. Τα περιστατικά αυτά είναι ιδίως τα εξής:
- η ύπαρξη, στην Ιταλία, νομοθεσίας διέπουσας όλες τις πράξεις που αφορούν τα τσιγάρα και, ιδίως, την παραγωγή, την εισαγωγή, την αποθήκευση, την παρουσίαση, τη χονδρική διανομή και τη λιανική πώλησή τους·
 - αισθητή διαφορά με τα άλλα κράτη μέλη στον τομέα των λιανικών τιμών πωλήσεως των τσιγάρων στην Ιταλία·
 - η ανυπαρξία παράλληλων εισαγωγών τσιγάρων στην Ιταλία·
 - η ύπαρξη προτιμήσεων εκ μέρους των Ιταλών καταναλωτών·
 - το πολύ μεγάλο μερίδιο αγοράς στην Ιταλία σημάτων τσιγάρων της AAMS, ενώ είναι σχεδόν ανύπαρκτα τα άλλα κράτη μέλη·

— το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς σημάτων τσιγάρων της Philip Morris στην Ιταλία απ' ό,τι στα άλλα κράτη μέλη.

- 42 Πρέπει να θεωρηθεί, ενόψει των ανωτέρω, ότι η Επιτροπή, βασιμώς και ορθώς, κατέληξε ότι οι εν λόγω αγορές που προσδιορίστηκαν με την επίδικη απόφαση αντιστοιχούν στο ιταλικό έδαφος. Επιπλέον, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, το γεγονός ότι η ιταλική νομοθεσία παρουσιάσεως των προϊόντων καπνού επιβλήθηκε από κοινοτική οδηγία ουδόλως εμποδίζει να ληφθεί υπόψη η νομοθεσία αυτή ως καθοριστικό πραγματικό στοιχείο για τον προσδιορισμό της σχετικής γεωγραφικής αγοράς.
- 43 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δεύτερου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από φερόμενη πλάνη εκτιμήσεως της δεσπόζουσας θέσεως της ΑΑΜΣ στην ιταλική αγορά χονδρικής διανομής τσιγάρων

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 44 Η ΑΑΜΣ ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως στην επίδικη απόφαση όσον αφορά τη δεσπόζουσα θέση της στη σχετική αγορά, καθόσον υπερεκτίμησε τα προβλήματα που συνδέονται με τη δημιουργία ενός εναλλακτικού δικτύου διανομής. Αναφερόμενη στην απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Φεβρουαρίου 1973, 6/72, Euroemballage και Continental Can κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 445), θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να καταλήξει ότι κατέχει δεσπόζουσα θέση στην ιταλική αγορά χονδρικής διανομής τσιγάρων από τη

διαπίστωση ότι μετά την ελευθέρωση της αγοράς αυτής, το 1975, όλες οι αλλοδαπές επιχειρήσεις συνέχισαν να απευθύνονται στο δίκτυο διανομής της AAMS. Συγκεκριμένα, οι επιχειρήσεις αυτές είχαν τη δυνατότητα είτε να ιδρύσουν το δικό τους δίκτυο διανομής είτε να απευθυνθούν σε άλλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της διανομής για κατηγορίες ομοειδών προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους καταναλώσεως. Η AAMS επισημαίνει ότι υπάρχουν πολυάριθμες εγκεκριμένες «φορολογικές αποθήκες πωλήσεως», κατανεμημένες σ' όλο το ιταλικό έδαφος, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιούνται για τη διανομή του βιομηχανοποιημένου καπνού βάσει απλής επεκτάσεως της άδειας διαχειρίσεως της φορολογικής αποθήκης.

- 45 Η AAMS φρονεί ότι το επιχείρημα της Επιτροπής ότι οι κάτοχοι φορολογικών αποθηκών δεν συνιστούν, στον τομέα της χονδρικής διανομής τσιγάρων, έγκυρη εναλλακτική λύση δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Συγκεκριμένα, πρώτον, τα έξοδα προσαρμογής των εγκαταστάσεων είναι αμελητέα. Δεύτερον, όσον αφορά τις σχέσεις με την πελατεία, η AAMS δεν ασχολείται με τη μεταφορά των εμπορευμάτων στους διαφόρους μεταπωλητές καπνού, δεδομένου ότι αυτοί αναλαμβάνουν οι ίδιοι τον εφοδιασμό τους από τα καταστήματα της AAMS. Η προσφυγή στις υπηρεσίες άλλων χονδρεμπόρων δεν θα είχε επομένως ως συνέπεια για τους λιανοπωλητές προϊόντων καπνού μεταβολής των συμπεριφορών και νέα χρηματοοικονομικά βάρη. Επιπλέον, οι αποθήκες πωλήσεως άλλων προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους καταναλώσεως εντάσσονται σ' ένα δίκτυο διανομής πυκνότερο από αυτό των αποθηκών και των αποθηκών πωλήσεως της AAMS. Τέλος, η AAMS επισημαίνει ότι οι μεταπωλητές τσιγάρων που διαχειρίζονται ομοίως μονάδες πωλήσεως που ασχολούνται αποκλειστικά στον τομέα των εστιατορίων και διατηρούν σχέσεις με τους διανομείς αλκοολούχων ποτών που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους καταναλώσεως. Τρίτον, η διανομή τσιγάρων για λογαριασμό τρίτων επιχειρήσεων που πραγματοποιεί η AAMS αντιπροσωπεύει όχι το 7, αλλά το 46 % της συνολικής καταναλώσεως τσιγάρων στην Ιταλία.

- 46 Η AAMS επισημαίνει επίσης ότι η σύμβασή της διανομής δεν περιλαμβάνει καμία αποκλειστική ρήτρα που εμποδίζει τους παραγωγούς να προσφεύγουν στις υπηρεσίες άλλου καναλιού διανομής. Επιπλέον, καμία από τις καταγγέλλουσες επιχειρήσεις δεν επιδίωξε να προσφύγει στις υπηρεσίες του υφισταμένου εναλλακτικού δικτύου διανομής. Η AAMS τονίζει, όπως περιορίζεται να το επιβεβαιώσει η JT International BV, με τις παρατηρήσεις της, ότι εξέτασε, επανειλημμένα, τη δυνατότητα προσφυγής στις υπηρεσίες ενός εναλλακτικού συστήματος διανομής, χωρίς να εξηγήσει σε τι συνίσταντο οι προσπάθειές της, ούτε τους λόγους για τους οποίους κατέληξε ότι η προοπτική αυτή δεν θα ήταν αποδοτική οικονομικά.

- 47 Τέλος, η ΑΑΜΣ καταλήγει ότι η επίδικη απόφαση έχει ως αποτέλεσμα να της επιβάλλει υπό την ιδιότητά της ως επιχειρηματία στην αγορά της παραγωγής προϊόντων καπνού υπερβολικά βάρη που υπερβαίνουν ευρέως την υποχρέωση να μη δημιουργεί εμπόδια στους άλλους παραγωγούς.
- 48 Η Επιτροπή τονίζει ότι η ΑΑΜΣ δεν αμφισβητεί ότι κατέχει το 100 % της ιταλικής αγοράς της χονδρικής διανομής τσιγάρων και ως εκ τούτου καταλήγει ότι διαθέτει εν τοις πράγμασι μονοπώλιο στην αγορά αυτή. Επισημαίνει ότι, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann La Roche κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 215), τα ιδιαίτερα σημαντικά μερίδια αγοράς συνιστούν από μόνα τους, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, την απόδειξη της υπάρξεως δεσπόζουσας θέσεως. Η ΑΑΜΣ δεν επικαλέστηκε καμία εξαιρετική περίπτωση που μπορεί να δικαιολογήσει διαφορετική κρίση από αυτή στην οποία προέβη απερίφραστα το Δικαστήριο. Η Επιτροπή προσθέτει ότι δεν υφίσταντο, κατά το χρονικό σημείο της εκδόσεως της επίδικης αποφάσεως, εν δυνάμει ανταγωνιστές στην ιταλική αγορά χονδρικής διανομής τσιγάρων και ότι η ΑΑΜΣ εμφανιζόταν, από οικονομικής απόψεως, ως «υποχρεωτικός εταίρος» στην αγορά αυτή.
- 49 Η Επιτροπή και οι παρεμβαίνουσες προβάλλουν ότι η επιχειρηματολογία της ΑΑΜΣ, κατά την οποία οι εισαγωγείς θα μπορούσαν είτε να καταφύγουν, εντός της Ιταλίας, στις υπηρεσίες ενός εναλλακτικού δικτύου διανομής που αποτελείται από φορολογικές αποθήκες πωλήσεως που προβλέπονται για άλλα προϊόντα τα οποία, όπως ο καπνός, υπόκεινται σε ειδικούς φόρους καταναλώσεως, είτε να δημιουργήσουν δικά τους δίκτυα διανομής, στερείται ερείσματος για τους λόγους που εκτίθενται ιδίως στην επίδικη απόφαση. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, πριν από την 1η Ιανουαρίου 1993, οι αλλοδαποί παραγωγοί τσιγάρων δεν είχαν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν άλλα δίκτυα διανομής, δεδομένου ότι το νομοθετικό διάταγμα 513/92, της 31ης Δεκεμβρίου 1992 [που μετατράπηκε στον νόμο 427, της 29ης Οκτωβρίου 1993, με τον οποίο μεταφέρθηκε στην ιταλική έννομη τάξη η οδηγία 92/12/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1992, σχετικά με το γενικό καθεστώς, την κατοχή, την κυκλοφορία και τους ελέγχους των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (ΕΕ L 76, σ. 1)], άρχισε να ισχύει μόλις από αυτή την ημερομηνία. Όσον αφορά τη δυνατότητα χρησιμοποίησεως των υπηρεσιών των φορολογικών αποθηκών μετά την ημερομηνία αυτή ή της δημιουργίας δικών τους δικτύων διανομής, η λύση αυτή δεν θα ήταν ουσιαστικά πραγματοποιήσιμη, διότι οι εν δυνάμει ανταγωνιστές θα προσέκρουαν σε ανυπέρβλητα εμπόδια από οικονομικής απόψεως. Η Επιτροπή καταλήγει ότι η ΑΑΜΣ περιορίζεται στην επίκληση της υπάρξεως ενδεχομένων εναλλακτικών δικτύων διανομής χωρίς, πάντως, να αποδεικνύει συγκεκριμένα ότι η διανομή μέσω άλλων πλην των δικών της αποθηκών δεν μπορεί να συνεπάγεται σαφώς σημαντικότερο για τους παραγωγούς χρηματοοικονομικό βάρος.

50 HJT International BV υποστηρίζει ότι δεν υφίσταται πραγματοποιήσιμη λύση υποκαταστάσεως για τη χονδρική διανομή τσιγάρων στην Ιταλία και ότι η AAMS έχει επίγνωση του γεγονότος αυτού. Συναφώς, τονίζει ότι η AAMS, όταν βρέθηκε αντιμέτωπη, στα τέλη του 1997, με αιτήσεις διαφόρων αλλοδαπών παραγωγών τροποποίησης των συμβάσεων διανομής προκειμένου να καταστούν συμβατές με το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού και να τεθεί τέλος στις πιο έκδηλες δυσμενείς διακρίσεις, απάντησε στους εν λόγω παραγωγούς ότι οι συμβάσεις αυτές δεν ήταν διαπραγματεύσιμες, προσθέτοντας ότι, αν οι εν λόγω συμβάσεις δεν επιστρέφονταν δεόντως υπογεγραμμένες εντός προθεσμίας ορισμένων ημερών, θα διέκοπτε τη διανομή των τσιγάρων τους. Η έννοια της δεσπόζουσας θέσεως, όπως ορίζεται κατά πάγια νομολογία, συνίστανται στην ικανότητα μιας επιχειρήσεως να επιδεικνύει επί σημαντικό χρονικό διάστημα ανεξάρτητη συμπεριφορά έναντι των προμηθευτών της, των καταναλωτών ή των ανταγωνιστών (προπαρατεθείσα απόφαση United Brands κατά Επιτροπής, και προπαρατεθείσα απόφαση Michelin κατά Επιτροπής). Η συμπεριφορά της AAMS έναντι των άλλων παραγωγών τσιγάρων αποκαλύπτει πλήρως την ικανότητά της να αγνοεί τις αιτήσεις των ανταγωνιστών της, αυτό δε αιτιωρητί.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

51 Κατά πάγια νομολογία, ιδιαίτερος σημαντικός μερίδια αγοράς συνιστούν από μόνα τους, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, την απόδειξη της υπέρξεως δεσπόζουσας θέσεως. Η κατοχή ιδιαίτερα σημαντικού μεριδίου αγοράς θέτει την επιχείρηση που κατέχει το μερίδιο αυτό για περίοδο κάποιας διάρκειας, διά του όγκου παραγωγής και προσφοράς που αντιπροσωπεύει — ενώ οι κάτοχοι αισθητά μικρότερων μεριδίων δεν είναι σε θέση να ικανοποιήσουν γρήγορα τη ζήτηση που θα επιθυμούσε ενδεχομένως να εγκαταλείψει την κατέχουσα το σημαντικότερο μερίδιο επιχείρηση —, σε θέση ισχύος που την καθιστά αναγκαστικό συμβαλλόμενο και, ήδη για τον λόγο αυτό, της εξασφαλίζει, τουλάχιστον επί σχετικά μεγάλες περιόδους, την ανεξαρτησία συμπεριφοράς που χαρακτηρίζει τη δεσπόζουσα θέση (προπαρατεθείσα απόφαση Hoffmann La Roche κατά Επιτροπής, σκέψη 41). Επιπλέον, η δεσπόζουσα θέση αφορά τη θέση οικονομικής ισχύος που κατέχει μια επιχείρηση, πράγμα που της επιτρέπει να εμποδίζει τη διατήρηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην οικεία αγορά και της προσφέρει, σε σημαντικό βαθμό, τη δυνατότητα ανεξάρτητης έναντι των ανταγωνιστών της, των πελατών της και τελικά των καταναλωτών συμπεριφοράς (προπαρατεθείσα απόφαση United Brands κατά Επιτροπής, σκέψη 65).

52. Εν προκειμένω, η AAMS δεν αμφισβητεί ότι το μερίδιό της στην ιταλική αγορά χονδρικής διανομής τσιγάρων είναι 100 % και ότι τη διατήρησε άθικτο, παρά τη νομική δυνατότητα ορισμένων επιχειρήσεων είτε να δημιουργήσουν το δικό τους δίκτυο διανομής είτε να αναθέσουν τη χονδρική διανομή των τσιγάρων τους στους επιχειρηματίες που διαθέτουν φορολογικές αποθήκες πωλήσεως. Επιπλέον, το επιχείρημα της AAMS, που αντλείται από το ότι η δημιουργία από τις αλλοδαπές επιχειρήσεις δικού τους δικτύου διανομής δικαιολογείται από οικονομικής απόψεως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Πρέπει να θεωρηθεί ότι οι οικονομικές δυσκολίες τις οποίες οι αλλοδαπές επιχειρήσεις (με εξαίρεση τη Philip Morris), των οποίων το συνολικό μερίδιο στην ιταλική αγορά τσιγάρων είναι κατώτερο του 10 %, θα αντιμετώπιζαν για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου δικτύου διανομής και την ικανότητα της AAMS να μην ανταποκρίνεται θετικά στις αιτήσεις των εν λόγω επιχειρήσεων για τροποποίηση της συμβάσεως διανομής αποτελούν στοιχεία που μπορούν επωφελώς να ληφθούν υπόψη προς διαπίστωση της υπέρθεσης δεσπόζουσας θέσεως. Επιπλέον, η AAMS δεν αρνήθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση την εν τοις πράγμασι υποχρέωση των λιανοπωλητών να εφοδιάζονται εν πάση περιπτώσει από καταστήματα πωλήσεως των αποθηκών της AAMS.
53. Επομένως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως καταλήγοντας στην ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως της AAMS στην ιταλική αγορά της χονδρικής διανομής τσιγάρων.
54. Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από φερόμενη πλάνη εκτιμήσεως των περιοριστικών αποτελεσμάτων ορισμένων ρητρών της συμβάσεως διανομής

55. Η AAMS υποστηρίζει ότι η συναφθείσα με τις αλλοδαπές επιχειρήσεις σύμβαση διανομής δεν περιέχει καταχρηστικές ρήτρες και αμφισβητεί τη νομιμότητα του άρθρου 2 της επίδικης αποφάσεως στο σύνολό του. Αμφισβητεί, ειδικότερα, τα επιχειρήματα της Επιτροπής ως προς τις ρήτρες που αφορούν τις μέγιστες ποσότητες των νέων σημάτων τσιγάρων που μπορούν να εισαχθούν στην αγορά, τις μέγιστες

μηνιαίες ποσότητες τσιγάρων που μπορούν να κυκλοφορήσουν στην αγορά και την αύξηση των μηνιαίων ποσοτήτων τσιγάρων που μπορούν να διατίθενται στην αγορά (άρθρο 2, στοιχεία β', γ' και δ', της επίδικης αποφάσεως) καθώς και τα επιχειρήματα που αναφέρονται στη ρήτρα που αφορά τον έλεγχο των τσιγάρων (άρθρο 2, στοιχείο στ', της επίδικης αποφάσεως). Πάντως, η AAMS δεν αναφέρει κανένα ειδικό επιχείρημα ως προς τη νομιμότητα του άρθρου 2, στοιχεία α' και ε', της επίδικης αποφάσεως.

Ρήτρες που αφορούν τις μέγιστες ποσότητες των νέων σημάτων τσιγάρων που μπορούν να εισαχθούν στην αγορά, τις μέγιστες μηνιαίες ποσότητες τσιγάρων που μπορούν να κυκλοφορήσουν στην αγορά και την αύξηση των μηνιαίων ποσοτήτων τσιγάρων που μπορούν να διατίθενται στην αγορά

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 56 Η AAMS εκθέτει ότι, από της ελευθερώσεως της αγοράς το 1975, είναι παρούσα στην αγορά της χονδρικής διανομής για λογαριασμό τρίτων, στο πλαίσιο των ικανοτήτων της αποθεματοποιήσεως, οι οποίες υπερβαίνουν αυτό που είναι αναγκαίο για τη διανομή των δικών της προϊόντων. Η AAMS εκθέτει ότι δεν έχει συμφέρον να αναπτύξει το υφιστάμενο δίκτυο της διανομής. Ούτε υποχρεούται να το πράξει, εφόσον δεν έχει μονοπώλιο από τον νόμο που θα την υποχρέωνε να εξασφαλίζει ορισμένη ποιότητα μιας υπηρεσίας που μπορεί εύκολα να εκτελείται από άλλους επιχειρηματίες. Η AAMS προσθέτει ότι η άρνηση της διαπραγματεύσεως των ειδικών ρητρών με τον ένα ή τον άλλο παραγωγό δικαιολογείται από τη μέριμνα διασφαλίσεως ισότητας μεταχειρίσεως όλων των χρησιμοποιούντων το σύστημά της διανομής, λαμβανομένων υπόψη των ορίων αυτού του συστήματος. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη η πραγματική της ικανότητα δραστηριοποιήσεως στην αγορά βάσει των δομών που διαθέτει. Η μέγιστη ικανότητα αποθεματοποιήσεως των αποθηκών της αντιστοιχεί σε 10 500 000 χιλιόγραμμα βιομηχανοποιημένων καπνών και δεν υπάρχει κανένα πλεόνασμα σε σχέση με τις ανάγκες ομαλού εφοδιασμού της αγοράς, σύμφωνα με τους κανόνες που καθορίζονται με τη σύμβαση διανομής.

- 57 Η AAMS τονίζει ότι, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι διαθέτει ορισμένη πλεονάζουσα ικανότητα αποθεματοποιήσεως, οι περιοριστικές ρήτρες που περιέχονται στη σύμβαση διανομής είναι ανάλογες προς την ανάγκη αποφυγής του σοβαρού κινδύνου να μη μπορεί να ικανοποιήσει τη ζήτηση των άλλων παραγωγών.
- 58 Η AAMS θεωρεί ότι, θεωρητικά, μολονότι αληθεύει ότι ένας παραγωγός πρέπει να είναι ελεύθερος να καθορίζει τις ποσότητες των προϊόντων του που πρέπει να διατεθούν στην αγορά και μια αλλοδαπή επιχείρηση δεν έχει κανένα συμφέρον να θέσει στο κύκλωμα διανομής μεγαλύτερες ποσότητες τσιγάρων από αυτές που μπορούν να απορροφηθούν από την αγορά, δεν μπορεί, πάντως, να αναγκάζεται να παρέχει μια υπηρεσία χωρίς να λαμβάνει υπόψη τον εντεύθεν κίνδυνο για τα οικονομικά της συμφέροντα ή να αναθέτει σε άλλους επιχειρηματίες την οικονομική εκτίμηση και την απόφαση από τις οποίες διακυβεύονται τα θεμέλια της συμφέροντα. Σύμφωνα με την προπαρατεθείσα απόφαση United Brands κατά Επιτροπής, το γεγονός της κατοχής δεσπόζουσας θέσεως δεν μπορεί, πράγματι, να στερεί την οικεία επιχείρηση του δικαιώματος προστασίας των δικών της εμπορικών συμφερόντων.
- 59 Η AAMS προσθέτει ότι το Δικαστήριο, στην απόφασή του της 26ης Νοεμβρίου 1998, C-7/97, Bronner (Συλλογή 1998, σ. I-7791), αναφέρθηκε ειδικά στο ζήτημα αν, και εντός ποιων ορίων, ένας παραγωγός υποχρεούται να θέσει στη διάθεση ενός ανταγωνιστή παραγωγού το δικό του σύστημα διανομής. Οι λόγοι που εκθέτουν στην παρούσα υπόθεση οι καταγγέλλουσες και επαναλαμβάνονται στην επίδικη απόφαση, οι οποίοι αφορούν ιδίως τη δυσκολία χρησιμοποίησεως ενός εναλλακτικού δικτύου διανομής, βάσει των οποίων απαιτούν να είναι διατεθειμένη η AAMS να ικανοποιεί πλήρως τις αιτήσεις των ανταγωνιστών παραγωγών δεν έγιναν δεκτοί από το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφαση Bronner.
- 60 Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η συνολική ζήτηση τσιγάρων είναι πολύ σταθερή και ότι, κατά συνέπεια, η αύξηση της ζήτησεως ενός σήματος μπορεί να πραγματοποιείται μόνο συνέπεια του γεγονότος της μειώσεως της ζήτησεως άλλων σημάτων. Επιπλέον, ενόψει της κατά νόμον απαγορεύσεως διαφημίσεως των τσιγάρων, οι προβλέψεις που αφορούν την κατανάλωση τσιγάρων δεν είναι δυνατό να λαμβάνουν ενδεχόμενα αποτελέσματα διαφημιστικών εκστρατειών υπέρ του εν λόγω προϊόντος.

- 61 Εξάλλου, τα επιχειρήματα της Επιτροπής που αφορούν τις εποχιακές διακυμάνσεις της καταναλώσεως ορισμένων τύπων τσιγάρων φέρουν το στίγμα σημαντικής πλάνης εκτιμήσεως, διότι το κανονικό σύστημα εφοδιασμού των αποθηκών είναι επαρκώς προσαρμοσμένο στην ανάγκη αντιμετώπισεως των αυξήσεων της ζήτησεως. Οι αλλοδαπές επιχειρήσεις δεν μπορούν επομένως να έχουν λόγο για την υποβολή αιτήσεων αυξήσεως των ποσοτήτων τσιγάρων παρά μόνον υπό εξαιρετικά ειδικές περιστάσεις. Κατά συνέπεια, η σύμβαση διανομής διασφαλίζει επαρκώς το συμφέρον των εν λόγω επιχειρήσεων που συνίσταται στο να μην υφίστανται στο σύστημα διανομής της AAMS αδικαιολόγητα εμπόδια για την εμπορία των προϊόντων τους. Οι καταγγελλόμενες ρήτρες είναι αναγκαίες για την ικανοποίηση των ουσιαστών αναγκών της AAMS, όχι ως παραγωγού τσιγάρων, ανταγωνιστή των αλλοδαπών επιχειρήσεων, αλλά ως στοιχείο της υπηρεσίας διανομής.
- 62 Ως προς τη ρήτρα, ειδικότερα, που αφορά την αύξηση των μηνιαίων ποσοτήτων τσιγάρων που μπορούν να διατίθενται στην αγορά (άρθρο 2, στοιχείο δ', της επίδικης αποφάσεως και ανωτέρω σκέψη 20), η AAMS διευκρινίζει ότι το όριο του 30 % που προβλέπεται από το άρθρο 2, παράγραφος 5, της συμβάσεως διανομής αντιστοιχεί σε απόλυτη αναγκαιότητα αντιστοιχίας προς την ικανότητα αποθεματοποίησης. Η AAMS εκθέτει ότι οφείλει να λαμβάνει υπόψη τη γεγονός ότι θα μπορούσε να βρεθεί αντιμετώπιη με ταυτόχρονες αιτήσεις, χωρίς να είναι σε θέση να διασφαλίσει την κατά πανομοιότυπο τρόπο εξέτασή τους. Επιπλέον, οι αυξήσεις κατ' εφαρμογήν αυτής της ρήτρας αποτελούν αντικείμενο διαπραγματεύσεως με τους παραγωγούς και τα κριτήρια για τις αυξήσεις καθορίζονται αντικειμενικώς και λυσιτελώς. Εν προκειμένω, η ρήτρα αυτή εφαρμόστηκε ορθώς από την AAMS, διότι δεν κατέστη δυνατό να της προσαφθούν παρά μερικές αδικαιολόγητες περιπτώσεις αρνήσεως.
- 63 Η AAMS τονίζει ότι η καταβολή πρόσθετης αμοιβής σε περίπτωση αυξήσεως των ποσοτήτων τσιγάρων που διατίθενται στην αγορά, η οποία προβλέπεται επίσης από το άρθρο 2, παράγραφος 5, της συμβάσεως διανομής, σκοπεί στο να αποφευχθεί, αφενός, η υποχρέωση προκαταβολής ποσών επί μακρό χρονικό διάστημα και, αφετέρου, να αποτραπούν ορισμένες αρνητικές οικονομικές συνέπειες που απορρέουν από το γεγονός ότι τα τσιγάρα που δεν παραγγέλλονται από τον λιανοπωλητή παραμένουν για υπερβολικά μακρό χρονικό διάστημα στις αποθήκες πωλήσεως. Η αμοιβή αυτή καλύπτει, π.χ., τις δαπάνες που προκύπτουν για τη σιδηροδρομική μεταφορά από τα ιταλικά σύνορα μέχρι την αποθήκη, για την εκφόρτωση από τα βαγόνια, για την αποθήκευση και τη διαχείριση των αποθεμάτων. Τα στοιχεία που μνημονεύει η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 42 της επίδικης αποφάσεως, με τα

οποία επιδιώκεται να αποδειχθεί ότι η ΑΑΜΣ δεν διατρέχει γενικώς κανένα χρηματοοικονομικό κίνδυνο από την πληρωμή για τις ποσότητες αλλοδαπών τσιγάρων που υπερβαίνουν τις ανάγκες της αγοράς δεν ασκούν επιρροή, εφόσον δεν αφορούν προϊόντα των οποίων η διάρκεια αποθεματοποίησης υπερβαίνει τη συνήθη. Η ΑΑΜΣ βάλλει, τέλος, κατά της επίδικης απόφασης, καθόσον η Επιτροπή δεν δέχεται, στην αιτιολογική σκέψη 42 της εν λόγω απόφασης, το νόμμο του κατ' αποκοπήν καθορισμού των ανωτέρω χρηματοοικονομικών βαρών. Αυτός ο τρόπος καθορισμού αντιστοιχεί, αντιθέτως, σε συγκεκριμένο συμφέρον, τελείως θεμιτό, της ΑΑΜΣ προκειμένου να αποφευχθούν συμπληρωματικοί εκκαθαριστικοί λογαριασμοί και αμφισβητήσεις από τις αλλοδαπές επιχειρήσεις όσον αφορά το μέγεθος των χρηματοοικονομικών βαρών που οφείλουν να αποδώσουν στην ΑΑΜΣ.

64 Όσον αφορά ειδικότερα τη ρήτρα που περιορίζει την εισαγωγή νέων σημάτων στην αγορά (άρθρο 2, στοιχείο β', της επίδικης απόφασης και ανωτέρω σκέψη 17), η επίδικη απόφαση πάσχει σοβαρό ελάττωμα, εφόσον δεν λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι οι αποθεματοποιήσεις των νέων σημάτων συνιστούν συμπληρωματικές αποθεματοποιήσεις, υπό την έννοια ότι προστίθενται σ' αυτές των υφισταμένων σημάτων που καθορίζονται βάσει της πραγματικής καταναλώσεώς τους. Η ρήτρα που περιορίζει τις δυνατότητες εισαγωγής νέων σημάτων τσιγάρων στην αγορά είναι επομένως αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση των ικανοτήτων αποθεματοποίησης για λόγους τελείως ανάλογους προς αυτούς που εκτίθενται στην προηγούμενη σκέψη και δεν εμποδίζει την πραγματική είσοδο ενός νέου σήματος στην αγορά.

65 Η Επιτροπή και οι παρεμβαίνουσες αμφισβητούν, εκ προοιμίου, την ορθότητα της επιχειρηματολογίας της ΑΑΜΣ ότι η άρνηση της διαπραγματεύσεως των ιδιαίτερων ρητρών με τον ένα ή τον άλλο παραγωγό δικαιολογείται από την ανάγκη εξασφάλισης ίσης μεταχείρισεως αυτών των παραγωγών. Επισημαίνουν ότι ουδόλως στην επίδικη απόφαση εκτίθεται ότι η ΑΑΜΣ οφείλει να διαπραγματευτεί τις ρήτρες της συμβάσεως διανομής με κάθε επιχείρηση. Η Επιτροπή προσάπτει στην ΑΑΜΣ, με την επίδικη απόφαση, ότι επέβαλε στους αλλοδαπούς παραγωγούς συμβάσεις διανομής που περιέχουν καταχρηστικές ρήτρες και ότι δεν αφήνει στους παραγωγούς αυτούς καμία άλλη επιλογή από το να προσχωρούν στις συμβάσεις αυτές ή να παραιτούνται από τις υπηρεσίες της ΑΑΜΣ για τη διανομή των προϊόντων τους στην Ιταλία. Η Επιτροπή τονίζει επίσης ότι, στη Γαλλία και την Ισπανία — χώρες που παρουσιάζουν μεγάλες ομοιότητες με την Ιταλία όσον αφορά τον τομέα των τσιγάρων —, οι παραγωγοί διαπραγματεύονται τις ρήτρες των συμβάσεων διανομής με τους διανομείς.

- 66 Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η AAMS διένειμε 106,8 εκατομμύρια χιλιογράμμων βιομηχανοποιημένων καπνών το 1985 και 90,5 εκατομμύρια χιλιογράμμων το 1997, ήτοι μείωση της τάξεως του 15 %. Δεδομένου ότι η AAMS ουδέποτε ισχυρίστηκε ότι προέβη σε μειώσεις της ικανότητάς της παραγωγής, μπορεί να θεωρηθεί ότι η ικανότητα αυτή παρέμεινε αμετάβλητη και υπερβαίνει το 15 % των πραγματικών αναγκών διανομής. Η Επιτροπή και οι παρεμβαίνουσες τονίζουν ότι η AAMS περιορίζεται να αναφερθεί στην, τελείως εξωπραγματική, υποθετική περίπτωση κατά την οποία διάφοροι αλλοδαποί παραγωγοί θα μπορούσαν να της ζητήσουν — ταυτόχρονα και παρά τις πραγματικές τάσεις της ιταλικής αγοράς — «να εισαγάγει στο κύκλωμα διανομής συμπληρωματικές ποσότητες». Επιπλέον, μια τέτοια αύξηση των ποσοτήτων τσιγάρων, καίτοι απίθανη, θα μπορούσε εύκολα να απορροφηθεί από το δίκτυο διανομής της AAMS.
- 67 Ως προς την εφαρμογή στην παρούσα υπόθεση της προπαρατεθείσας απόφασεως Bronner, η Επιτροπή θεωρεί ότι υφίσταται μια αντίφαση στους αμυντικούς ισχυρισμούς της AAMS. Η AAMS υπεραμύνθηκε πάντοτε της θέσεώς της ως διανομέα και όχι ως παραγωγού τσιγάρων. Εφόσον, κατά την άποψη της AAMS, η λύση που συνάγεται από την απόφαση αυτή εφαρμόζεται στις σχέσεις μεταξύ ανταγωνιστών παραγωγών και όχι μεταξύ διανομέων και παραγωγών, η επιχειρηματολογία της AAMS αντιβαίνει προς τη φερόμενη δυνατότητα εφαρμογής της λύσεως αυτής στην παρούσα υπόθεση.
- 68 Εν πάση περιπτώσει, η προπαρατεθείσα απόφαση Bronner δεν μπορεί να ερμηνευθεί εκτός του πλαισίου της. Στην υπόθεση εκείνη, η διαπιστωθείσα κατάχρηση οφειλόταν στο γεγονός ότι μια επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση στην αγορά της εκδόσεως ημερησίων εφημερίδων δεν επέτρεπε σε ανταγωνιστές την πρόσβαση στην αγορά διανομής ημερησίων εφημερίδων. Η AAMS, αντιθέτως, δεν αρνείται την πρόσβαση στην οικεία αγορά, αλλά εξαρτά την πρόσβαση αυτή από την αποδοχή εκ μέρους των αλλοδαπών επιχειρήσεων καταχρηστικών ρητρών που περιέχονται στη σύμβαση διανομής.
- 69 Ως προς τη ρήτρα που αφορά την αύξηση των μηνιαίων ποσοτήτων τσιγάρων που μπορούν να διατίθενται στην αγορά και, ειδικότερα, την υποχρέωση να λαμβάνεται η συναίνεση της AAMS πριν από κάθε νέα εμπορία προϊόντων, η Επιτροπή εκθέτει ότι, μολονότι αληθεύει ότι η κατοχή δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά δεν μπορεί να στερεί την ενδιαφερομένη επιχείρηση του δικαιώματος προστασίας των δικών της

εμπορικών συμφερόντων, πρέπει, πάντως, να μη λησμονείται ότι ένας διανομέας έχει κάθε συμφέρον να ακολουθεί τις ενδείξεις του προμηθευτή του όταν ο σκοπός του προμηθευτή αυτού έγκειται στον επαρκή εφοδιασμό της αγοράς. Εν προκειμένω, οι αλλοδαποί παραγωγοί τσιγάρων δεν έχουν κανένα συμφέρον να εισαγάγουν στο κύκλωμα διανομής ποσότητες τσιγάρων μεγαλύτερες από αυτές που μπορεί πράγματι να απορροφήσει η αγορά. Ο ισχυρισμός της AAMS ότι οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων υπόκεινται σε σημαντικά περιθώρια πλάνης, εφόσον, αφενός, η συνολική ζήτηση τσιγάρων έχει σημαντικά σταθεροποιηθεί και, αφετέρου, η ιταλική νομοθεσία απαγορεύει τη διαφήμιση των τσιγάρων, δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Συναφώς, η Επιτροπή τονίζει ότι η AAMS διαθέτει υπερβολικών διαστάσεων δίκτυο διανομής που της επιτρέπει να ανταποκρίνεται σε ενδεχόμενες αιτήσεις αύξησεως των προς διανομή τσιγάρων. Εν πάση περιπτώσει, αν αυξηθεί η ζήτηση για ορισμένο σήμα τσιγάρων, οι παραγωγοί των άλλων σημάτων θα υποχρεωθούν, για οικονομικούς λόγους, να μειώσουν τις ποσότητες τσιγάρων των σημάτων τους που κυκλοφορούν στην αγορά, αποφεύγοντας έτσι κάθε κίνδυνο πλεοναζόντων αποθεμάτων στις αποθήκες πωλήσεως της AAMS.

- 70 Όσον αφορά τους περιορισμούς ως προς τη δυνατότητα μιας αλλοδαπής επιχειρήσεως να αυξήσει τις ποσότητες τσιγάρων που κυκλοφορούν στην αγορά και, ειδικότερα, του ορίου του 30 % της «μηνιαίας επιτρεπόμενης παραγγελίας» που επιβάλλεται με τη σύμβαση διανομής, η Επιτροπή τονίζει ότι εφαρμόζεται αποκλειστικά στα εισαγόμενα τσιγάρα και τα θέτει σε δυσμενή κατάσταση σε σχέση με τα τσιγάρα που παράγονται στην Ιταλία. Το μειονέκτημα αυτό πλήττει ιδίως τα σήματα τσιγάρων, οι πωλήσεις των οποίων έχουν έντονα εποχιακό χαρακτήρα. Επιπλέον, η αύξηση του 30 % δεν εγκρίνεται συστηματικά από την AAMS, η οποία έχει διακριτική ευχέρεια και, επομένως, μπορεί να αρνείται την αύξηση των διανεμόμενων τσιγάρων. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η AAMS δεν περιγράφει τα χαρακτηριστικά των κινδύνων που επικαλείται για τα δικά της οικονομικά συμφέροντα και, ειδικότερα, δεν αμφισβητεί ότι οι διατάξεις της συμβάσεως διανομής που αφορούν τις αυξήσεις των μέγιστων μηνιαίων ποσοτήτων θίγουν σοβαρά τη συμβατική ελευθερία της αλλοδαπής επιχειρήσεως και υπαγορεύονται αποκλειστικά από τη βούληση να εμποδιστεί η επιχείρηση αυτή να αυξήσει, στον βαθμό που απαιτείται από την αγορά, τις πωλούμενες ποσότητες στην ιταλική αγορά. Η AAMS θα μπορούσε, προκειμένου να εξασφαλίσει την ίση μεταχείριση όλων των επιχειρηματιών, να εκτιμά — κατά περίπτωση και συγκεκριμένα — την ποσότητα τσιγάρων που μπορούν να εισάγονται στο δίκτυό της διανομής, λαμβάνοντας υπόψη την πραγματική κατάσταση των αποθηκών της από απόψεως ικανότητας αποθεματοποίησης παρά να καθορίζει αυθαίρετα ένα ανώτατο όριο που αντιστοιχεί στο 30 % των πωλήσεων του προηγούμενου μήνα.

- 71 Ως προς τη ρήτρα που αφορά την καταβολή αντισταθμιστικής αμοιβής σε περίπτωση πρόσθετης εισαγωγής τσιγάρων, η AAMS δεν απέδειξε ότι υφίσταται πραγματικός κίνδυνος από την υπερβολική διάρκεια αποθεματοποιήσεως, συνεπαγόμενος οικονομικές ζημιές, που θα δικαιολογούσε αυτή την αμοιβή. Εν πάση περιπτώσει, ένας τέτοιος κίνδυνος θα πρέπει, κατά γενικό κανόνα, να αποκλείεται, εφόσον μπορεί να υποτεθεί ότι οι κάτοχοι αποθηκών χονδρικής πωλήσεως υιοθετούν μια ορθολογιστική τακτική εμπορικής συμπεριφοράς και, κατά συνέπεια, πραγματοποιούν τις αγορές τους από τις αποθήκες πωλήσεως ανάλογα με τις πραγματικές ζητήσεις των λιανοπωλητών. Επιπλέον, κατά την εκπνοή συγκεκριμένης προθεσμίας, ο αλλοδαπός παραγωγός έχει την υποχρέωση να αποσύρει, με δικές του δαπάνες, όλα τα αποθέματα μη πωληθέντων τσιγάρων που διατηρούνται στις αποθήκες πωλήσεως της AAMS. Επομένως, αυτός που υφίσταται τον ενδεχόμενο οικονομικό κίνδυνο είναι αλλοδαπή επιχείρηση. Τέλος, η AAMS ουδόλως απέδωσε με αριθμητικά στοιχεία το μέγεθος αυτών των χρηματοοικονομικών βλαβών.
- 72 Ως προς τη ρήτρα που αφορά τις μέγιστες ποσότητες των νέων σημάτων τσιγάρων που μπορούν να εισαχθούν στην αγορά, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι η ρήτρα αυτή δεν δικαιολογείται, διότι οι ικανότητες διανομής της AAMS επαρκούν για την εξασφάλιση της διανομής των αλλοδαπών τσιγάρων και κάθε αύξηση των πωλήσεων ενός σήματος τσιγάρων εκ μέρους μιας επιχείρησης συνεπάγεται αντίστοιχη μείωση των πωλήσεων των άλλων σημάτων. Επιπλέον, η ρήτρα συνεπάγεται δυσμενείς διακρίσεις, διότι τα τσιγάρα Philip Morris που παράγονται από την AAMS δεν υπόκεινται στο ποσοτικό ανώτατο όριο.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 73 Πρέπει, εκ προοιμίου, να τονιστεί ότι η AAMS διατύπωσε απλώς αντιρρήσεις γενικής φύσεως στην εκ μέρους της Επιτροπής ανάλυση των ανωτέρω τριών ρητρών, με εξαίρεση τα επιχειρήματα που αφορούν την καταβολή μιας συμπληρωματικής αμοιβής που προβλέπεται από το άρθρο 2, παράγραφος 5, της συμβάσεως διανομής.
- 74 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να εξεταστεί αν η προσφεύγουσα απέδειξε ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως θεωρώντας ότι η αναγραφή στην

εν λόγω σύμβαση των τριών αυτών ρητρών συνιστά κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως.

- 75 Πρώτον, η επιχειρηματολογία της AAMS που αφορά την άρνησή της διαπραγματεύσεως των ειδικών ρητρών με τις διάφορες αλλοδαπές επιχειρήσεις είναι αλυσιτελής. Η Επιτροπή δεν διατύπωσε αντίρρηση, στην επίδικη απόφαση, κατά της χρησιμοποίησής μας τυποποιημένης συμβάσεως διανομής. Θεώρησε απλώς παράνομο το γεγονός ότι η AAMS επέβαλε με τη σύμβαση αυτή έξι ειδικές ρήτρες που απαριθμούνται στο άρθρο 2 της επίδικης αποφάσεως.
- 76 Δεύτερον, ως προς τα επιχειρήματα της AAMS που αφορούν την εφαρμογή, στην παρούσα υπόθεση, της συλλογιστικής στην οποία προέβη το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα του απόφαση Bronner, πρέπει να θεωρηθεί ότι η απόφαση αυτή δεν ασκεί εν προκειμένω επιρροή. Η Επιτροπή δεν προσάπτει στην AAMS ότι αρνήθηκε την πρόσβαση ορισμένων αλλοδαπών επιχειρήσεων στο δίκτυό της διανομής, αλλά ότι εξάρτησε την πρόσβαση αυτή από την αποδοχή εκ μέρους των εν λόγω επιχειρήσεων καταχρηστικών ρητρών που περιέχονται στη σύμβαση διανομής.
- 77 Ούτε τα επιχειρήματα της AAMS που αφορούν την ικανότητά της αποθεματοποίησης και διανομής μπορούν να γίνουν δεκτά. Όπως εξ αρχής, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η AAMS ουδόλως μνημονεύει στα έγγραφά της ότι βρέθηκε προ συγκεκριμένων δυσκολιών εν προκειμένω. Στη συνέχεια, πρέπει να τονιστεί ότι η AAMS δεν αμφισβητεί ότι διένειμε 102 εκατομμύρια χιλιόγραμμα τσιγάρων το 1983, ότι το 1995 πωλήθηκαν νομίμως εντός της Ιταλίας 90 εκατομμύρια χιλιόγραμμα τσιγάρων και ότι δεν προέβη εν τω μεταξύ σε μείωση της ικανότητας της αποθεματοποίησης. Τέλος, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η AAMS δεν αναφέρθηκε, πριν από την άσκηση της παρούσας προσφυγής, σε αριθμητικά στοιχεία για την πραγματική της ικανότητα αποθεματοποίησης ή σε συγκεκριμένα παραδείγματα δυσχερειών αποθεματοποίησης. Πράγματι, από την ενώπιον του Πρωτοδικείου δικογραφία προκύπτει σαφώς ότι η AAMS δεν επωφελήθηκε από την ευκαιρία να προσκομίσει κατά τη διοικητική διαδικασία συγκεκριμένα αποδεικτικά στοιχεία εν

προκειμένου. Έτσι, με τις γραπτές της παρατηρήσεις της 19ης Μαΐου 1997 επί της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, η AAMS προβάλλει ότι η ρήτρα που αφορά τις μέγιστες ποσότητες των νέων σημάτων τσιγάρων που εισάγονται στην αγορά ήταν αναγκαία για λόγους ικανότητας αποθεματοποίησης. Επισημαίνει ότι οι αλλοδαπές επιχειρήσεις εισήγαγαν 150 νέα σήματα το 1997, πράγμα που αντιστοιχεί σε αύξηση 750 000 χιλιογράμμων τσιγάρων που διανέμονται μέσω του δικτύου της. Επιπλέον, η AAMS επικαλέστηκε, κατά την ακρόαση ενώπιον του ελέγχοντος συμβούλου, τρεις συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου αρνήθηκε να επιτρέψει την αύξηση των εισαγομένων μηνιαίων ποσοτήτων τσιγάρων που μπορούν να διατίθενται στην αγορά (ήτοι, τις περιπτώσεις των σημάτων τσιγάρων Lucky Strike, Amadis και Lord Extra). Προέβαλε ότι δεν επέτρεψε την αύξηση των ποσοτήτων, διότι αυτά τα σήματα τσιγάρων δεν αντιστοιχούσαν στη ζήτηση της αγοράς και, παρά την άρνηση αυτή, παρέμειναν στις αποθήκες πώλησεως της χωρίς να πουληθούν αποθέματα. Εντούτοις, η AAMS δεν επισήμανε κατ' αυτό το στάδιο προβλήματα ικανότητας αποθεματοποίησης. Κατά συνέπεια, τα επιχειρήματα που προβάλλει η AAMS ως προς τις ικανότητές της αποθεματοποίησης, μετά την άσκηση της παρούσας προσφυγής, δεν μπορούν να γίνουν δεκτά από το Πρωτοδικείο ως απόδειξη πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως εκ μέρους της Επιτροπής κατά την έκδοση της επίδικης αποφάσεως.

- 78 Όσον αφορά την υποχρέωση καταβολής πρόσθετες αμοιβής στην περίπτωση αυξήσεως των ποσοτήτων τσιγάρων που κυκλοφορούν στην αγορά, που προβλέπεται από το άρθρο 2, παράγραφος 5, της τυποποιημένης συμβάσεως διανομής, η AAMS προβάλλει ότι η υποχρέωση αυτή ανταποκρίνεται στην ανάγκη αποφυγής ορισμένων χρηματοοικονομικών κινδύνων. Αρκεί η διαπίστωση, σ' αυτό το στάδιο, ότι η AAMS περιορίζεται να επαναλάβει τα επιχειρήματα που προέβαλε κατά τη διοικητική διαδικασία, χωρίς να προσκομίζει την παραμικρή απόδειξη για το ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως κατά την έκδοση της επίδικης αποφάσεως.
- 79 Εν πάση περιπτώσει, μολονότι είναι ακριβές ότι η κατοχή δεσπόζουσας θέσεως σε δεδομένη αγορά από μια επιχείρηση δεν μπορεί να τη στερεί του δικαιώματος διαφυλάξεως των δικών της εμπορικών συμφερόντων, όταν αυτά προσβάλλονται, και ότι είναι αναγκαίο να της παρέχεται, σε λογικά όρια, η δυνατότητα να προβαίνει στις πράξεις που κρίνει κατάλληλες για την προστασία των συμφερόντων της, η AAMS δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμο ότι οι ανωτέρω ρήτρες ήταν αναγκαίες στο σύνολό τους προκειμένου να προστατευθούν τα εμπορικά της συμφέροντα και να αποφευχθεί ο κίνδυνος υπερφορτώσεως του δικτύου της διανομής και ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος που απορρέει από την υπερβολική διάρκεια αποθεματοποίησης στις αποθήκες της πώλησεως των τσιγάρων που δεν έχουν παραγγελθεί από τους λιανοπωλητές.

- 80 Ενόψει όλων αυτών των στοιχείων, πρέπει να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να καταλήξει, βασίμως, ότι το γεγονός ότι η AAMS επέβαλε με τη σύμβαση διανομής τις εν λόγω ρήτρες συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης.

Η ρήτρα που αφορά τον έλεγχο των τσιγάρων

– Επιχειρήματα των διαδίκων

- 81 Η AAMS προβάλλει ότι έχει την εξουσία και το καθήκον να προβαίνει στους ελέγχους που προβλέπονται στο άρθρο 5 της σύμβασης διανομής επί των προϊόντων που εμπορεύεται, εφόσον ευθύνεται εις ολόκληρο για την αντιστοιχία των προϊόντων αυτών προς την εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία. Τονίζει, ειδικότερα, ότι, κατά το άρθρο 37, πέμπτο εδάφιο, του νόμου 142, της 19ης Φεβρουαρίου 1992, «οποιοσδήποτε διαθέτει στο εμπόριο ή, εν πάση περιπτώσει, εμπορεύεται τσιγάρα που έχουν περιεκτικότητα σε πίσσα ανώτερη από αυτήν που προβλέπεται από τις ισχύουσες κατά το παρόν άρθρο διατάξεις τιμωρείται με πρόστιμο που μπορεί να φθάνει μέχρι εκατό εκατομμύρια και με ποινή φυλακίσεως που μπορεί να φθάνει τα δύο έτη». Η AAMS παρατηρεί επίσης ότι η Επιτροπή αναφέρθηκε, με την επίδικη απόφαση, σε μια εθνική ρύθμιση, ήτοι τον νόμο 224, της 24ης Μαΐου 1988, την οποία ουδόλως επικαλέστηκε ως δικαιολόγηση των εν λόγω ελέγχων.

- 82 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι έλεγχοι αυτοί έχουν ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση, αδικαιολογήτως, της εισαγωγής νέων αλλοδαπών σημάτων τσιγάρων στην ιταλική αγορά. Το επιχείρημα της AAMS ότι υποχρεούται να βεβαιώνεται για την τήρηση της εφαρμοστέας στον τομέα αυτόν νομοθεσίας δεν μπορεί να γίνει δεκτό, δεδομένου ότι ο παραγωγός είναι αυτός που φέρει την ευθύνη προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι το προϊόν αντιστοιχεί προς την ισχύουσα στον τομέα των τσιγάρων νομοθεσία. Επιπλέον, η ρήτρα αυτή είναι καταχρηστική, καθόσον επιβάλλει στον αλλοδαπό παραγωγό την πληρωμή ενός κατ' αποκοπήν ετησίου ποσού για

κάθε συσκευασία κάθε σήματος, ανεξαρτήτως των ελέγχων που πραγματοποιεί η AAMS. Ο σκοπός είναι, στην πραγματικότητα, να δημιουργήσει ένα πρόσθετο εμπόδιο στην εισαγωγή των τσιγάρων.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 83 Ως προς τη φερόμενη ευθύνη της AAMS για τη συμφωνία των τσιγάρων που διανέμει προς τον ιταλικό νόμο, πρέπει να τονιστεί ότι εξακολουθεί να υφίσταται διάσταση απόψεων μεταξύ της AAMS και της Επιτροπής όσον αφορά τις εν προκειμένω σχετικές ιταλικές νομοθετικές διατάξεις. Η Επιτροπή προβάλλει ότι ο νόμος 224, της 24ης Μαΐου 1988, περί της ευθύνης συνελεία ελαττωματικών προϊόντων έχει εν προκειμένω εφαρμογή. Από τις διατάξεις αυτού του νόμου τον οποίο προσκόμισε η Επιτροπή (βλ. ανωτέρω τη σκέψη 29) προκύπτει σαφώς ότι ο παραγωγός ευθύνεται για τη ζημία που προκαλείται από ελάττωμα του προϊόντος. Πάντως, αν δεν μπορεί να εξακριβωθεί η ταυτότητα του παραγωγού του προϊόντος, κάθε προμηθευτής θεωρείται ως παραγωγός, εκτός αν καταστήσει γνωστή στο θύμα, εντός προθεσμίας τριών μηνών, την ταυτότητα του παραγωγού ή αυτού που του προμήθευσε το προϊόν. Πρέπει να θεωρηθεί ότι, ενόψει της εξαιρετικής σημασίας της AAMS στον τομέα των τσιγάρων στην Ιταλία, είναι ελάχιστα πιθανό ότι η AAMS δεν μπορεί να εξακριβώσει την ταυτότητα του παραγωγού των ελαττωματικών τσιγάρων που διανέμονται μέσω του δικτύου της προκειμένου να αποφύγει οποιαδήποτε ευθύνη κατ' εφαρμογή του νόμου 224 της 24ης Μαΐου 1988. Όσον αφορά το επιχείρημα της AAMS ότι προέβη στους ελέγχους που προβλέπονται στο άρθρο 5 της συμβάσεως διανομής προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε παράβαση της εφαρμοστέας στον τομέα των τσιγάρων νομοθεσίας, ιδίως του άρθρου 37, πέμπτο εδάφιο, του νόμου 142, της 19ης Φεβρουαρίου 1992, και κατ' επέκταση οποιαδήποτε κύρωση ως προς αυτήν, πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 11 της συμβάσεως διανομής υποχρεώνει τις αλλοδαπές επιχειρήσεις να παραδίδουν στην AAMS τσιγάρα που δεν αντιβαίνουν στην ισχύουσα εν προκειμένω ιταλική νομοθεσία, να αποσύρουν όλα τα αποθέματα τσιγάρων που δεν συμφωνούν μ' αυτήν και να αναλαμβάνουν κάθε ευθύνη για την εμπορία των προϊόντων αυτών. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι εν λόγω έλεγχοι είναι δυσανάλογοι και υπερβολικοί.

- 84 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η AAMS δεν προσκομίζει σοβαρές ενδείξεις από τις οποίες μπορεί να αποδειχθεί ότι η εκ μέρους της Επιτροπής ανάλυση της ρήτρας του άρθρου 2, στοιχείο στ', της επίδικης αποφάσεως πάσχει πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως.

85 Κατά συνέπεια, το τρίτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί εξ ολοκλήρου.

Επί του τετάρτου σκέλους του λόγου ακυρώσεως που αντλείται από φερόμενη πλάνη εκτιμήσεως ως προς τις μονομερείς καταχρηστικές πρακτικές

Επιχειρήματα των διαδίκων

86 Ως προς την άρνηση εγκρίσεως της αυξήσεως των μηνιαίων ποσοτήτων τσιγάρων που μπορούν να διατίθενται στην αγορά, την οποία ζήτησαν αλλοδαπές επιχειρήσεις, η AAMS επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να διαπιστώσει παρά μερικές μόνον αδικαιολόγητες περιπτώσεις αρνήσεως το 1995 και το 1996. Προσθέτει ότι, στηρίζοντας την αιτίασή της σε μια αδικαιολόγητη άρνηση, η Επιτροπή παραδέχεται εμμέσως ότι η συμβατική ρήτρα, η οποία προβλέπει τη δυνατότητα μιας τέτοιας αρνήσεως, δεν πάσχει. Επομένως, το ελάττωμα έγκειται σε εσφαλμένη εφαρμογή αυτής της ρήτρας, η οποία, πλέον των δέκα ετών, αποτέλεσε αιτία δυσκολιών σε μερικές μόνο περιπτώσεις.

87 Όσον αφορά τις διάφορες μορφές συμπεριφοράς της AAMS έναντι των αποθηκών και το επιχείρημα της Επιτροπής που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 18, τρίτο εδάφιο, της επίδικης αποφάσεως, κατά το οποίο η JT International BV απευθύνθηκε στην AAMS για να επισημάνει ότι πολυάριθμες αποθήκες πωλήσεως είχαν επανειλημμένως πραγματοποιήσει περικοπές στις προμήθειες διαφόρων σημάτων τσιγάρων προοριζομένων για τις αποθήκες πωλήσεως, η επίδικη απόφαση δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη. Η απόφαση αυτή στηρίζεται, πράγματι, αποκλειστικά σε μια καταγγελία της JT International BV, το βάσιμο της οποίας δεν αποδείχθηκε. Επιπλέον, από τη συμπεριφορά των ελεγκτών της AAMS, που αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 18, τρίτο εδάφιο, της επίδικης αποφάσεως, ως προς τα έγγραφα που απέστειλε σε ορισμένες αποθήκες πωλήσεως διαπιστώνοντας την ύπαρξη «υπερβολικών αποθεμάτων σε σχέση με τις ανάγκες της αγοράς» και επιφορτίζοντας την τοπική αποθήκη «να πραγματοποιήσει ακριβή έλεγχο των αιτήσεων εφοδιασμού προκειμένου να εξασφαλιστεί η καλύτερη ροή των αποθεμάτων και η πιο ορθολογική διαχείριση των χρηματοδοτήσεων» που χορηγούνται, δεν προκύπτει καμία

παρατυπία με στόχο να περιέχουν σε δυσμενή κατάσταση τα αλλοδαπά τσιγάρα. Τα έγγραφα αυτά περιέχουν την ένδειξη μιας μεθόδου προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα και η κανονική λειτουργία της υπηρεσίας.

- 88 Η AAMS αμφισβητεί το επιχείρημα της Επιτροπής που διατυπώνεται στην αιτιολογική σκέψη 19 της επίδικης απόφασης και κατά το οποίο ασκεί σε μόνιμη βάση δραστηριότητα ελέγχου της εμπορικής δραστηριότητας των λιανοπωλητών προκειμένου να ευνοήσει τα προϊόντα που παράγει η ίδια. Η AAMS υποστηρίζει ότι στις σχέσεις της με τους λιανοπωλητές ενεργεί υπό την ιδιότητά της ως δημόσιας εξουσίας. Η AAMS επισημαίνει ότι το Δικαστήριο, στην απόφασή του της 14ης Δεκεμβρίου 1995, C-387/93, *Banchero* (Συλλογή 1995, σ. I-4663, σκέψη 49), διαπίστωσε ότι «η δραστηριότητα της AAMS στο στάδιο της λιανικής πώλησεως, που συνίσταται ουσιαστικά στο να χορηγεί άδειες λειτουργίας καπνοπωλείων και να ελέγχει τον αριθμό και την κατανομή τους επί του ιταλικού εδάφους, αποτελεί άσκηση δημόσιας εξουσίας και όχι κατά κυριολεξίαν οικονομική δραστηριότητα». Θεωρεί ότι δεν ήταν, επομένως, δυνατό να εκτιμηθούν οι διάφορες μορφές συμπεριφοράς της έναντι των λιανοπωλητών στο πλαίσιο διαδικασίας που διεξήχθη κατ' εφαρμογή του κανονισμού 17 και αφορούσε τη δραστηριότητά της ως επιχειρήσεως. Η AAMS προσθέτει ότι, μολονότι είναι αληθές ότι το άρθρο 86 της Συνθήκης, σε συνδυασμό με το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 10 ΕΚ), επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να μη λαμβάνουν ή διατηρούν σε ισχύ μέτρα, έστω και αν αυτά είναι νομοθετικής ή κανονιστικής φύσεως, δυνάμενα να εξουδετερώσουν την πρακτική αποτελεσματικότητα των εφαρμοστέων επί των επιχειρήσεων κανόνων ανταγωνισμού (απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Ιουνίου 1998, C-35/96, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, Συλλογή 1998, σ. I-3581, σκέψη 53), η αρμοδιότητα για τη διαπίστωση τέτοιων παραβάσεων ανήκει, πάντως, στον εθνικό δικαστή στο πλαίσιο της εφαρμογής των κανόνων της Συνθήκης προς όφελος των ιδιωτών ή στο Δικαστήριο στο πλαίσιο προσφυγών που ασκούνται κατ' εφαρμογή των άρθρων 169 και 170 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρων 226 ΕΚ και 227 ΕΚ).
- 89 Η Επιτροπή τονίζει ότι η AAMS δεν αμφισβητεί ότι σημειώθηκαν αρνήσεις εγκρίσεως κυκλοφορίας στην αγορά σημαντικότερων ποσοτήτων τσιγάρων και ότι περιορίζεται να υπογραμμίσει τον μικρό σε αριθμό, χωρίς, πάντως, να παράσχει την παραμικρή δικαιολογία ως προς αυτές.
- 90 Όσον αφορά τις διάφορες μορφές συμπεριφοράς της AAMS έναντι των αποθηκών, η AAMS δεν αμφισβητεί το υποστατό των γεγονότων που μνημονεύονται στην

τηλεομοιοτυπία της εταιρίας JT International BV (βλ. το παράρτημα 38 της καταγγελίας και το παράρτημα C της προσφυγής). Ως προς τα παραδείγματα που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 18, τρίτο εδάφιο, της επίδικης απόφασης, από την εξέταση του περιεχομένου των εγγράφων που διαβιβάστηκαν από τους επιθεωρητές του τομέα (βλ. τα παραρτήματα 17 και 18 της καταγγελίας που κατέθεσε η Rothmans και το παράρτημα C της προσφυγής) προκύπτει, σαφώς, η βούληση της ΑΑΜΣ να «ποσοτοποιήσει» τις ποσότητες των αλλοδαπών τσιγάρων. Οι διάφορες μορφές συμπεριφοράς της ΑΑΜΣ έναντι των λιανοπωλητών (βλ. την αιτιολογική σκέψη 19 της επίδικης απόφασης) συνίστανται, κατ' ουσίαν, σε αιτιάσεις κατ' αυτών, κατ' εφαρμογή των εξουσιών ελέγχου που παρέχονται στους ελεγκτές, ότι παρήγγειλαν αλλοδαπά τσιγάρα σε ποσότητες παρόμοιες προς το συνολικό μηνιαίο όγκο πωλήσεων ολόκληρου σχεδόν του τομέα ή στον καθορισμό της ελάχιστης ποσότητας ειδών υποκειμένων στο μονοπώλιο που πρέπει να διατηρούνται αποθεματοποιημένα επί μονίμου βάσεως. Η Επιτροπή και οι παρεμβαίνουσες δεν αμφισβητούν την εξουσία επιτηρήσεως που έχει παρασχεθεί στην ΑΑΜΣ επί των παραχωρησιούχων και των καπνοπωλών. Πάντως, οι προμνημονευθείσες μορφές συμπεριφοράς σκόπευαν ειδικά στην ευνόηση των τσιγάρων της ΑΑΜΣ και στον περιορισμό των πωλήσεων των εισαγομένων τσιγάρων. Υπό τις περιστάσεις αυτές, οι επιθεωρητές της ΑΑΜΣ δεν ενήργησαν στο πλαίσιο της εν λόγω εξουσίας επιτηρήσεως, αλλά προς τον αποκλειστικό σκοπό να ευνοήσουν ειδικά τις δραστηριότητες της ΑΑΜΣ, ως επιχειρήσεως, σε βάρος των ανταγωνιστών της. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι οι εν λόγω μορφές συμπεριφοράς έχουν το ένδυμα διοικητικής πράξεως ουδόλως επηρεάζει το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι είχαν ως σκοπό να ευνοηθεί η ΑΑΜΣ ως επιχείρηση. Κατά συνέπεια, οι πράξεις της ΑΑΜΣ εξομοιώνονται σε μορφές συμπεριφοράς επιχειρήσεως που μπορούν να εξετασθούν έναντι του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81 ΕΚ) και του άρθρου 86 της Συνθήκης, σύμφωνα με τους διαδικαστικούς κανόνες του κανονισμού 17 (απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Μαρτίου 1985, 41/83, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 873). Το αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αποτέλεσμα τέτοιων μορφών συμπεριφοράς ήταν ιδιαίτερα σημαντικό, αυτές δε βρίσκονται σε κατάφωρη αντίφαση προς την αρχή της ουδετερότητας του συστήματος διανομής.

91 Η JT International BV εκπλήρσεται από το γεγονός ότι η ΑΑΜΣ επικαλείται την προπαρατεθείσα απόφαση *Banchero*. Στο πλαίσιο της απόφασης αυτής, το Δικαστήριο ρώτησε ειδικά την Ισπανική Κυβέρνηση αν η νομοθεσία που διέπει τη διανομή τσιγάρων στην Ιταλία περιέχει ένα κανόνα που ευνοεί την εγχώρια παραγωγή, η δε απάντηση ήταν ότι «οι επιλογές εφοδιασμού αφήνονται στην ελεύθερη εκτίμηση των λιανοπωλητών ανάλογα με τη ζήτηση στην αγορά». Σε μια δήλωση στο ιταλικό Κοινοβούλιο τον Νοέμβριο του 1995, ο πρώην γενικός διευθυντής της ΑΑΜΣ αναγνώρισε τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς της έναντι των λιανοπωλητών. Κατά τη JT International BV, η απόφαση του Δικαστηρίου θα μπορούσε να ήταν τελείως διαφορετική αν αυτό είχε ορθώς ενημερωθεί από τις ιταλικές αρχές.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 92 Η Επιτροπή υποστήριξε, στην επίδικη απόφαση, ότι η AAMS, επωφελούμενη από τη δεσπόζουσα θέση της στην αγορά της χονδρικής διανομής τσιγάρων στην Ιταλία, υιοθέτησε διάφορες μορφές καταχρηστικής συμπεριφοράς προς τον σκοπό προστασίας και ενισχύσεως της θέσεώς της στην αγορά τσιγάρων στην Ιταλία.
- 93 Πρώτον, η επιχειρηματολογία της AAMS που αφορά τις αρνήσεις της να εγκρίνει την αύξηση των μηνιαίων ποσοτήτων τσιγάρων που μπορούν να διατίθενται στην αγορά δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Πράγματι, η AAMS δεν αμφισβητεί ότι αρνήθηκε, κατ' επανάληψη, ιδίως το 1995 και το 1996, να χορηγήσει στις αλλοδαπές επιχειρήσεις την αύξηση των ποσοτήτων τσιγάρων που μπορούν να διατίθενται στην αγορά την οποία ζήτησαν κατ' εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 5, της συμβάσεως διανομής. Επιχειρεί απλώς να σμικρύνει τη σημασία αυτών των αδικαιολόγητων αρνήσεων, προβάλλοντας ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να διαπιστώσει παρά μερικές περιορισμένες διαχρονικώς περιπτώσεις.
- 94 Δεύτερον, όσον αφορά τις μορφές συμπεριφοράς των επιθεωρητών της AAMS έναντι των επιχειρήσεων και των λιανοπωλητών, τα επιχειρήματα της AAMS δεν μπορούν επίσης να γίνουν δεκτά. Πρέπει να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμο ότι η συμπεριφορά της AAMS είχε ως αποτέλεσμα να εμποδίσει τις αλλοδαπές επιχειρήσεις να θέσουν σε κυκλοφορία στην ιταλική αγορά τις ποσότητες τσιγάρων που έκριναν σκόπιμες και εξασθένησε την ανταγωνιστική τους κατάσταση.
- 95 Όσον αφορά τις μορφές συμπεριφοράς των επιθεωρητών της AAMS έναντι των αποθηκών, η Επιτροπή απαριθμεί στην αιτιολογική σκέψη 18 της επίδικης αποφάσεως οκτώ παραδείγματα τα οποία, κατ' αυτήν, αποδεικνύουν τη βούληση της AAMS να ευνοήσει τα εγχώρια τσιγάρα και να περιορίσει τις πωλήσεις των εισαγομένων τσιγάρων. Πρέπει να τονιστεί ότι η AAMS προτείνει ενστάσεις που αφορούν τη λυσιτέλεια των περιστατικών που αναφέρονται στα τρία πρώτα παραδείγματα που περιγράφονται στην αιτιολογική σκέψη 18 της επίδικης απο-

φάσεως, πλην όμως δεν αμφισβητεί τα περιστατικά που περιλαμβάνονται στα πέντε άλλα παραδείγματα που περιέχονται στην ίδια αιτιολογική σκέψη. Από τα τελευταία πέντε αυτά παραδείγματα προκύπτει σαφώς ότι οι επιθεωρητές της AAMS απέστειλαν, επανειλημμένως, έγγραφα στις αποθήκες πωλήσεως επιβάλλοντάς τους, ιδίως, την υποχρέωση τηρήσεως των ποσοτώσεων πωλήσεως που εφαρμόζονται στα εγχώρια και στα αλλοδαπά τσιγάρα. Ένα από αυτά τα έγγραφα περιέχει την ακόλουθη παράγραφο: «Εξυπακούεται ότι η αύξηση του κύκλου εργασιών από πωλήσεις αλλοδαπών προϊόντων θα πρέπει να συνοδευθεί από ανάλογη αύξηση των πωλήσεων εθνικών προϊόντων. Εξαιρετικές πωλήσεις μη εθνικών προϊόντων θα πρέπει να αντισταθμίζονται σε κάθε περίπτωση εντός των δύο μηνών που ακολουθούν κατά τρόπο [...]» (τέταρτο παράδειγμα της αιτιολογικής σκέψεως 18 της επίδικης απόφασης). Πρέπει να θεωρηθεί ότι η AAMS δεν απέδειξε, επαρκώς κατά νόμο, ότι οι μορφές συμπεριφοράς των επιθεωρητών της δικαιολογούνταν από τη μέριμνα να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα και η κανονική λειτουργία της υπηρεσίας ή ότι επιβάλλονταν από την ισχύουσα νομοθεσία ή από συμβατικές διατάξεις. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς ότι οι μορφές συμπεριφοράς των επιθεωρητών της AAMS ήταν καταχρηστικής φύσεως κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης. Επιπλέον, η επίδικη απόφαση αιτιολογείται εν προκειμένω επαρκώς με τις αιτιολογικές της σκέψεις 48 έως 50.

96 Εξάλλου, η Επιτροπή διαπίστωσε, με την επίδικη απόφαση, ότι οι επιθεωρητές της AAMS υιοθέτησαν έναντι των λιανοπωλητών μορφές συμπεριφοράς που τείνουν να ευνοήσουν την πώληση των τσιγάρων της AAMS και να περιορίσουν αυτή των εισαγομένων τσιγάρων. Οι εν λόγω μορφές συμπεριφοράς περιγράφονται στην αιτιολογική σκέψη 19 της επίδικης απόφασης και συνίστανται, μεταξύ άλλων, στην υπόδειξη προς τους λιανοπωλητές της ανάγκης πωλήσεως μιας ελάχιστης ποσότητας εγχωρίων τσιγάρων, πράγμα που δεν αμφισβητείται εξάλλου από την AAMS.

97 Πάντως, η AAMS προβάλλει ότι, στις σχέσεις της με τους λιανοπωλητές, ενεργεί υπό την ιδιότητά της ως ασκούσας δημόσια εξουσία και ότι δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν οι εν λόγω σχέσεις στο πλαίσιο διαδικασίας που έχει κινηθεί κατ'εφαρμογή του κανονισμού 17. Το Πρωτοδικείο κάλεσε την AAMS να παράσχει περισσότερες λεπτομέρειες για την κανονιστική εξουσία που ασκούν οι επιθεωρητές της στο πλαίσιο των τεσσάρων παρεμβάσεων που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 19 της επίδικης απόφασης και να διευκρινίσει κατά τι οι μορφές συμπεριφοράς των επιθεωρητών της ανάγονται στην τήρηση των σκοπών της εφαρμοστέας στον τομέα των τσιγάρων νομοθεσίας (βλ. ανωτέρω τη σκέψη 29).

- 98 Στο υπόμνημά της απαντήσεως, η AAMS ισχυρίστηκε εκ νέου ότι οι επιθεωρητές της ασκούν καθήκοντα δημοσίας φύσεως και διαθέτουν κανονιστική εξουσία επιτηρήσεως των διανομένων και λιανοπωλητών στον τομέα των τσιγάρων κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 του νόμου 1283/1957. Προσέθεσε ότι οι επιθεωρητές της είναι υποχρεωμένοι να ελέγχουν τις δραστηριότητες των διανομένων και λιανοπωλητών των προϊόντων που υπόκεινται στο μονοπώλιο προκειμένου να αποφεύγονται οι απάτες κατ' εφαρμογή του ιταλικού νόμου 1074/1958. Κατά την AAMS, ο «ανώμαλος εφοδιασμός των λιανοπωλητών μπορεί να είναι η συνέπεια ή το σύμπτωμα φαινομένων όπως της απαγορευόμενης διαφήμισεως των προϊόντων ή της παράνομης προμήθειας ή παραδόσεως των προϊόντων σε τρίτους». Προβάλλει ότι, εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν οι εν λόγω μορφές συμπεριφοράς δεν ανταποκρίνονται στους σκοπούς των εν λόγω διατάξεων, θα μπορούσαν απλώς να αποτελέσουν το αντικείμενο μιας δηλώσεως περί καταχρηστικής ασκήσεως εξουσίας.
- 99 Πρέπει να τονιστεί ότι οι μορφές συμπεριφοράς που αναφέρονται στην αιτιολογική σκέψη 19 της επίδικης αποφάσεως υιοθετήθηκαν προκειμένου να ευνοηθεί η πώληση των εγχωρίων τσιγάρων και ότι τα επιχειρήματα της AAMS που αφορούν την ανάγκη αποφυγής απάτης και η παράνομη διαφήμιση προβάλλονται απλώς υπό κερδοσκοπικό πρίσμα και είναι ελάχιστα πειστικά. Κατά συνέπεια, κρίνεται ότι η AAMS δεν απέδειξε ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη κατά την εκτίμησή της των εν λόγω μορφών συμπεριφοράς.
- 100 Υπό τις συνθήκες αυτές, το τέταρτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί των επικουρικών αιτημάτων με τα οποία επιδιώκεται η μείωση του ποσού του επιβληθέντος προστίμου

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 101 Η AAMS υποστηρίζει ότι, αν το Πρωτοδικείο δεχθεί την επιχειρηματολογία της που αφορά τη δεσπόζουσα θέση στη σχετική αγορά, θα πρέπει να ακυρώσει την επίδικη

απόφαση στο σύνολό της, συμπεριλαμβανομένης της διατάξεως που αφορά το πρόστιμο. Αν το Πρωτοδικείο δεχθεί μόνον την επιχειρηματολογία που αφορά τις ρήτρες της συμβάσεως διανομής και τις μονομερείς πρακτικές, θα πρέπει να μειώσει το ύψος του προστίμου. Όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως και, ειδικότερα, τη φερόμενη άρνηση της ΑΑΜΣ να εγκρίνει αύξηση των μηνιαίων ποσοτήτων των εισαγομένων τσιγάρων που μπορούν να διατίθενται στην αγορά, η επίδικη απόφαση αναφέρεται μόνο σε ορισμένα γεγονότα που σημειώθηκαν το 1995 και το 1996. Κατά συνέπεια, η παράβαση θα πρέπει να θεωρηθεί ως μέσης και όχι μακράς διάρκειας, πράγμα που έχει συνέπειες ως προς τον υπολογισμό του προστίμου [κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3)]. Επιπλέον, η Επιτροπή περιορίζεται στον ισχυρισμό ότι οι εν λόγω συμβάσεις διανομής υφίσταντο ήδη το 1985, χωρίς να διευκρινίζει γιατί και πώς το γεγονός αυτό μπορεί να επηρεάζει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, εν απουσία μορφών συμπεριφοράς που σκοπούν ειδικά στον περιορισμό του ανταγωνισμού και, ιδίως, για ποιους λόγους μπορεί, αφεαυτού, να δικαιολογήσει το ποσό του επιβληθέντος προστίμου.

102 Η Επιτροπή αντικρούει το επιχείρημα της ΑΑΜΣ ότι οι καταχρηστικές μονομερείς πρακτικές που καταγγέλλονται με την επίδικη απόφαση αφορούν ορισμένα μόνον περιστατικά που ανάγονται στο 1995 και το 1996 και ισχυρίζεται εκ νέου ότι η παράβαση πρέπει να θεωρηθεί ως μακράς διάρκειας. Συγκεκριμένα, είναι πρόδηλον ότι οι συμβάσεις διανομής υφίσταντο ήδη κατά τα τέλη του 1985, πράγμα που επιτρέπει ευλόγως να θεωρηθεί η παράβαση ως μακράς διάρκειας και, κατά συνέπεια, το ποσό του προστίμου δικαιολογημένο. Επιπλέον, οι παραβάσεις του άρθρου 86 της Συνθήκης εκ μέρους της ΑΑΜΣ εντάσσεται στο πλαίσιο μιας πολιτικής που σκοπεί ειδικά στην παρεμπόδιση, κατά σοβαρό και συστηματικό τρόπο, της προσβάσεως των ανταγωνιστών παραγωγών στην ιταλική αγορά τσιγάρων και στον περιορισμό των δυνατοτήτων τους ελεγκτάσεως εντός της εν λόγω αγοράς. Η Επιτροπή καταλήγει, επομένως, ότι οι εν λόγω μορφές συμπεριφοράς της ΑΑΜΣ συνιστούν σοβαρή παράβαση του άρθρου 86 της Συνθήκης.

103 Η JT International BV θεωρεί ότι, δεδομένης της διάρκειας και της σοβαρότητας της παραβάσεως που διέπραξε η ΑΑΜΣ και ενόψει του γεγονότος ότι οι καταχρηστικές αυτές μορφές συμπεριφοράς πραγματοποιήθηκαν εκουσίως, κατ' αγνόηση της σαφούς νομολογίας του Δικαστηρίου που καθορίζει τις υποχρεώσεις μιας επιχει-

ρήσεως με δεσπόζουσα θέση και των πολυάριθμων προσπαθειών των αλλοδαπών επιχειρήσεων για να επισημάνουν στην AAMS τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς της, το επιβληθέν από την Επιτροπή πρόστιμο είναι υπερβολικά χαμηλό. Η J T International BV ζητεί, κατά συνέπεια, από το Πρωτοδικείο να κάνει χρήση της κατά το άρθρο 172 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 229 ΕΚ) αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας και να καθορίσει το ποσό του προστίμου σε επίπεδο αισθητά ανώτερο από τα έξι εκατομμύρια ευρώ προκειμένου να δοθεί στην κύρωση το κατάλληλο αποτρεπτικό αποτέλεσμα.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 104 Εκ προοιμίου, λαμβανομένης υπόψη της επιχειρηματολογίας της προσφεύγουσας που αφορά τις περιστάσεις υπό τις οποίες πρέπει να ακυρωθεί το πρόστιμο ή να μειωθεί το ύψος του, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Πρωτοδικείο δεν δέχθηκε τα κύρια αιτήματα της AAMS για την ακύρωση της επίδικης απόφασης και, επομένως, δεν συντρέχει λόγος για να ακυρωθεί η διάταξη της εν λόγω απόφασης που αφορά το πρόστιμο ούτε να μειωθεί το ύψος του.
- 105 Επιπλέον, η AAMS δεν μπορεί να επικαλείται επωφελώς το γεγονός ότι η επίδικη απόφαση αναφέρεται σε ορισμένα μόνο γεγονότα που σημειώθηκαν το 1995 και το 1996 και ότι, κατά συνέπεια, η παράβαση πρέπει να θεωρηθεί ως μέσης και όχι μακράς διάρκειας. Ακόμη και αν υποθεθεί ότι η Επιτροπή δεν κατόρθωσε να διαπιστώσει παρά μερικές μόνον περιπτώσεις αρνήσεως της AAMS να εγκρίνει την αύξηση των ποσοτήτων εισαχθέντων μεταξύ του 1995 και 1996 τσιγάρων που μπορούν να διατίθενται στην αγορά, οι μορφές αυτές συμπεριφοράς πρέπει να θεωρηθούν όχι μεμονωμένα, αλλά σφαιρικός, ως μέρος μιας σειράς μορφών συμπεριφοράς που καλύπτουν το χρονικό διάστημα από το 1990 έως το 1996. Η εκτίμηση στην οποία προέβη η Επιτροπή ως προς τη διάρκεια της παραβάσεως ουδόλως είναι πεπλανημένη, καθόσον από τις αιτιολογικές σκέψεις 16 έως 19 της επίδικης απόφασης προκύπτει ότι οι προσαπτόμενες στην AAMS μορφές συμπεριφοράς που αφορούν τα τσιγάρα στην Ιταλία καλύπτουν χρονικό διάστημα επτά ετών, ήτοι από το 1990 έως το 1996. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να συναχθεί ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς ότι η παράβαση που προσάπτεται στην AAMS ήταν μακράς διάρκειας.

- 106 Κατά το άρθρο 37, τέταρτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, η παρέμβαση έχει ως αντικείμενο την υποστήριξη των αιτημάτων του ενός των διαδίκων. Η JT International BV παρενέβη στην παρούσα διαδικασία προς στήριξη των αιτημάτων της Επιτροπής. Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αίτησή της περί αύξησης του ποσού του προστίμου πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν ζήτησε μια τέτοια αύξηση.
- 107 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα αιτήματα της ΑΑΜΣ και της JT International BV που αφορούν το κύρος και το ύψος του προστίμου πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 108 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Δεδομένου ότι η ΑΑΜΣ ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά της έξοδα καθώς και στα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής, σύμφωνα με τα αιτήματα αυτής.
- 109 Επιπλέον, η ΑΑΜΣ θα φέρει τα δικαστικά έξοδα των παρεμβαίνουσών οι οποίες υπέβαλαν σχετικό αίτημα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή.**

- 2) Η AAMS φέρει τα δικαστικά της έξοδα, καθώς και τα έξοδα της Επιτροπής και των παρεμβαινουσών.**

Lindh

García-Valdecasas

Cooke

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 22 Νοεμβρίου 2001.

Ο Γραμματέας

Η Πρόεδρος

H. Jung

P. Lindh